

Fagbladet

OFFICEREN

05 / OKTOBER 2022

**FORSVARSATTACHÉ:
STORBRITANNIEN
ER DANMARKS
MILITÆRE
STOREBROR**

**HVAD ER CURFEW, OG HVORFOR TALER VI OM DET?
KADETERNE SKAL KUNNE FORKLARE, HVAD DER SKER
DEKORUM – ELLER RETTERE: VÆRDIGHED
USVÆKKET ATOMAR TRUSSEL I ARKTIS**

INDHOLD

NR. 5/2022

Leder

Kort nyt

Krigen i Ukraine

- Den moderne slagmark

De kommende officerer

Kadetterne skal kunne
forklare, hvad der sker

Faglige Forklaringer

Fælleserklæring – FK0, HKKF,
CS & HOD

Dekorum – eller rettere:
værdighed

Usvækket atomar
Trussel i arktis

I audiens hos
forsvarsattachéen –
Storbritannien:
Danmarks militære storebror

Verserende sager

Forsidefoto:
Sara Skytte

Bagsidefoto:
Kacper Pempel/
Reuters/Ritzau Scanpix

DEMOKRATIETS EKSAMENS DAG SÆTTER FORLIGS- ARBEJDET PÅ HOLD

Formand
Niels Tønning
niels@hod.dk

DER ER MØRKE SKYGER OVER DEN FRI, DEMOKRATISKE VERDEN, SOM VI TILHØRER. Efter to års pandemi bevægede vi os direkte over i den vanskeligste sikkerhedspolitiske situation siden Den kolde Krig. En central kerne i vores demokrati er valget, og den 1. november er valgdag – demokratiets eksamensdag. Vi har hver især en holdning til, hvilken vej vinden bør blæse, men valgkampens temaer er svære at forudsige.

Velfærden, i forskellige afskygninger, ser dog ud til at være et gennemgående tema i valgkampen. Her vil jeg igen og igen pege på, at Forsvaret er en forudsætning for overhovedet at tale om velfærd, men faktisk er jeg ikke så bekymret. Forligspartiernes udmeldinger efter forsvarsministerens orientering om kasseeftersynets konklusioner og ikke mindst statsministerens omtale af udfordringerne både før og under talen ved Folketingets åbning

**Her vil jeg igen og igen
pege på, at Forsvaret
er en forudsætning for
overhovedet at tale om
velfærd.**

gør mig nogenlunde tryk, Og det vil komme som en overraskelse for mig, hvis den brede enighed bag retningen på det kommende forsvarsforlig vil lide afgørende skade under valgkampen.

Stort set samtidig med udskrivningen af valget kom den sikkerhedspolitiske redegørelse, "Dansk sikkerhed og forsvar frem mod 2035", udarbejdet af et ekspertpanel under ledelse af Udenrigsministeriets protokolchef og tidligere ambassadør, Michael Zilmer-Johns. Rapporten tegner et dystert og noget usikkert sikkerhedspolitisk billede af den verden, som Danmark skal navigere i de kommende år, og understreger på den baggrund netop også vigtigheden af et stærkt og fleksibelt forsvar.

Udskrivelsen af valget har imidlertid den konsekvens, at det i ganske stort omfang lægger begrænsninger på, hvad ministeriet kan engagere sig i eller træffe beslutninger om. Ligesom det kan blive svært rent fysisk at samle en beslutningsdygtig forligskreds om nødvendige tiltag som følge af eventuelle ændringer i den sikkerhedspolitiske situation. Både nationalt og i samarbejde i NATO.

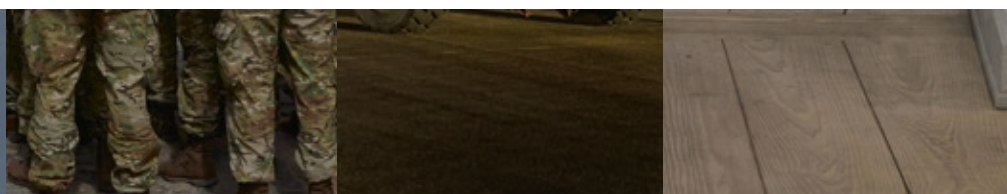
Uanset hvilket flertal man kunne ønske sig i det kommende folketing, så kan den efterfølgende regeringsdannelse også forsinke forhandlingerne om det næste forsvarsforlig. Nu skriver jeg min leder kort efter valgets udskrivelse, og det vil derfor også være forkert helt at udelukke, at valget kan gå hen og blive det første i moderne tid, hvor forsvars-

politik og Forsvarets fremtid i bred forstand bliver et tema. Skulle det blive tilfældet, så håber jeg, at vi alle, med de muligheder vi hver især har, vil byde ind med vores faglighed for at gøre, hvad vi kan, for at debatten ikke afspores, så Forsvaret kan få den nødvendige styrke og robusthed til at møde fremtidens sikkerhedspolitiske udfordringer både hjemme og ude.

Vores opgave bliver at sikre, at der i udviklingen af et nyt og stærkere forsvar tages behørigt hensyn til løn- og arbejdsvilkår for den militære leder.

Officerernes dagligdag er allerede presset. Det gælder i øvrigt for alle i Forsvaret. Der mangler medarbejdere og kolleger, der er store mangler på materiel og etablerment, der bliver løbet hurtigt, og familierne lider afsavn. Vores opgave bliver at sikre, at der i udviklingen af et nyt og stærkere forsvar tages behørigt hensyn til løn- og arbejdsvilkår for den militære leder.

Et stærkt og troværdigt forsvar er en helt elementær forudsætning for vores skønne land, velfærdssamfundet og demokratiet.

Formand for HOD, Niels Tønning, har været med generalløjtnant, Per Pugholm Olsen, chef for F-35 Kampflyprogram (NFP) i USA.

- Jeg sætter stor pris på muligheden for at følge med på introduktionsturen til Luke Air Force Base og Lockheed Martins produktionslinje i Texas. Det gav en uvurderlig viden om F-35 projektet og dets udfordringer, men ikke mindst også gode drøftelser med piloter og teknikere, som vil være til stor støtte for mig både i møderne i F-35 følgegruppen og i dialogen med lokalafdelingen i Skrydstrup.

Med på turen var også brigadegeneral Karsten Fledelius Jensen, generalmajor Henrik Lundstein og direktør Pernille Langeberg.

HUSK

HOD er flyttet.
Adressen er
Borupvang 2B, 2 tv
2750 Ballerup.

KONTINGENTREGULERING PR. 1. JANUAR 2023

I overensstemmelse med HOD's repræsentantskabs beslutning reguleres kontingentet pr. 1. januar og pr. 1. juli på grundlag af stigning i nettoprisindekset fra Danmarks Statistik for henholdsvis marts og september måned.

Nettoprisindekset udgjorde for september 2022: 116,4

Kontingentet fra 1. januar 2023 til 30. juni 2023 bliver derfor:

Fuldtidsmedlem: Kr. 486,00 pr. måned

Elev/kadet: kr. 243,00 pr. måned

Pensionist/standby: kr. 87,00 pr. måned

Rådighedsmedlem: Kr. 122,00 pr. måned

IAI's Heron TP

En pålidelig strategisk kapacitet

Our Experience. Your Winning Solution.

Covering broad areas over land and sea, IAI's Heron TP UAS fulfills the most challenging tasks under all weather conditions and extreme environments. Proven in over two million operational flight hours, equipped with advanced multi-sensory systems, mission autonomy, and remote ATOL capabilities, Heron TP provides a mature, multi-mission certifiable UAS platform addressing the unique European requirements.

www.iai.co.il • info.malat@iai.co.il

DEN MODERNE SLAGMARK

Før første gang i årtier er der krig på europæisk jord.
En krig, der raser på grænsen til både EU og NATO.
Ruslands invasion af Ukraine giver et unikt indblik i,
hvordan moderne teknologi former slagmarken.

TEKST MICHAEL AAGAARD JENSEN

KRIGEN I UKRAINE HAR UDVIKLET SIG PÅ EN MÅDE, som de færreste militære eksperter kunne forudse. På kamppladsen har moderne panserværnsvåben nedkæmpet tusinder af pansrede køretøjer, luften har sværmet af droner, og nyudviklede ukrainske sømålsmissiler har sænket et russisk flagskib.

Krigen begyndte dog helt efter drejebogen. Rusland affyrede i de første timer og dage omkring 1.000 præcisionsmissiler, der havde mål over det meste af Ukraine. Rigtig mange af målene var flybaser, kommando- og

kontrolfaciliteter, luftforsvarssystemer og radarer. Det er helt standard efter både vestlig og russisk doktrin, når man i de tidlige faser af en krig vil forsøge at opnå kontrol med luftrummet, fortæller major Karsten Marrup, chef ved Center for Luftoperationer ved Forsvarsakademiet.

– Det næste, man så gør, er, at man flyver ind og kigger efter, hvad man ramte, og ødelægger det, som man ikke fik ramt i første omgang. Det gjorde russerne ikke. Så den første overraskelse i krigen kom faktisk ret hurtigt, fortæller han.

Danmark har ad flere omgange doneret våben til Ukraine. I begyndelsen af marts blev et af Forsvarets Hercules-fly pakket med panserværnsvåben, som så blev sendt til Ukraine.

Foto: Tue Skals, forsvarsgalleriet.dk

Kæmpe strategisk fejltagelse

I moderne krig er kontrol med luftrummet ikke bare vigtig. Den er essentiel, hvis du vil vinde krigen. Siden Anden Verdenskrig har en styrke ikke tabt sine slag på landjorden, hvis den har haft kontrol med luftrummet og kapaciteterne til at udnytte det, fortæller Karsten Marrup.

Men russerne fulgte aldrig op på de indledende angreb. De fik ikke kontrol med det ukrainske luftrum, og den dag i dag er der ingen af parterne, der har det. Det kan der ifølge Karsten Marrup være flere forklaringer på.

- Jeg tror simpelthen, at det bunder i en kæmpe strategisk fejltagelse fra russerne side. De troede, at de kunne vinde krigen på tre dage. Nu kom de med det her massive missilangreb, deres hær angreb fra fire forskellige akser, og så troede de, at ukrainerne ville kaste sig på ryggen og give op. Jeg tror slet ikke, at det russiske flygevåben havde gjort sig klar til at følge op på de første angreb, fordi det ikke troede, at det var nødvendigt, siger han.

Samtidig tyder meget på, at Ukraine var blevet advaret om, at de russiske missiler var på vej.

- Så hvis russerne var fløjet ind i ukrainsk luftrum umiddelbart efter det indledende missilangreb, så ville de have konstateret, at en pæn del af de mål, som de troede, at de havde ramt, dem ramte de ikke. For målene havde flyttet sig. Ukrainerne havde flyttet de fly, som var operative. Det betød, at russerne pludselig ikke vidste, hvor de var henne, siger Karsten Marrup.

Evner ikke komplekse luftoperationer

Et opfølgende angreb som det, Karsten Marrup skitserer, kræver en række specialiserede fly. Det er blandt andet fly, der kan jamme fjendens radar, fly, der kan overvåge luftrummet, og så selvfølgelig fly, der kan nedkæmpe fjendens fly og bombe mål på landjorden. Det er alt sammen flytyper, som det russiske flyvevåben har stående på landingsbanerne. Deres piloter har også en del erfaring fra blandt andet Syrien. Derfor er det overraskende, at de ikke opererer, som man ville have forventet, at et moderne luftvåben gør.

- Det lader til, at russerne simpelthen ikke kan finde ud af at lave det, der hedder Composite Air Operations. I Syrien fløj de i en kontekst, som hed ingen trussel. Så de kunne flyve to og to uden støtte. Når du kigger på de store øvelser, russerne har afholdt, hvor det russiske rum og luftvåben, VKS, har deltaget, kan man også se, at det meget er to fly, der gør noget sammen. Det er ikke de store, komplekse ting. Så der er noget, der peger på, at det russiske flyvevåben ikke er i stand til at planlægge den komplekse opgave, som det er at have 80 fly i luften på én gang på den samme mission med alle mulige forskellige delmål, siger Karsten Marrup.

Brændende panser

De indledende missilangreb blev i stedet fulgt op af tropper på jorden. Russiske luftbårne tropper krydsede grænsen i helikoptere, og på jorden rullede infanteri-kampkøretøjer, kampvogne og lastbiler lastet med soldater ind i Ukraine. Men ret hurtigt dukkede der fotos og vi-

deo op af brændende russisk panser og andre køretøjer. Vesten, heriblandt Danmark, leverede store mængder af moderne panserværnsvåben til Ukraine, blandt andet det amerikanske FGM-148 Javelin og det britisk-svenske NLAW. Sammen med ukrainernes egetudviklede Stugna-P viste de våben sig at være uhyre effektive, fortæller major Morten Skaarup Johnsen fra Institut for Landmilitære Operationer ved Forsvarsakademiet.

- De har en høj grad af dødelighed og høj træfsikkerhed - især med mere erfarne brugere. Så man kan virkelig opnå noget med de her våben. En kampvogn er tænkt til at skulle frem og være synlig, men den har lige nu ikke nogen effektive modforanstaltninger. Så når den bevæger sig ud i det fri, er den sårbar. Hvis fjenden så har de rigtige systemer, så kan han med ganske kort varsel nedkæmpe kampvognen, uden at den kan gøre noget som helst ved det, siger han.

Overflødig kampvogn

I begyndelsen af september 2022 kunne hjemmesiden Oryx fotodokumentere, at russerne havde fået ødelagt 627 kampvogne. På ukrainsk side hedder det tal 135. Det er dog endnu for tidligt at sige, at panserværnsvåbnene har gjort kampvognen overflødig på fremtidens slagmark.

- Det kræver en dybere analyse af, hvad det præcis er, der går galt. For hvor mange af de her kampvogne er egentlig mistet til panserværnsmissiler? Hvor mange af dem er kørt fast? Hvor mange af dem er ramt af artilleri? Den opgørelse er sværere. Så jeg synes, det er for tidligt at dømme kampvognen ude - ikke mindst i kraft af, at den stadig har en stor kanon og masser af panser og er mobil på kamppladsen. Den er stadig en trussel, siger Morten Skaarup Johnsen.

Verdens hurtigste missil

Ud over 2.700 panserværnsmissiler af typen M72 EC LAW har Danmark også sendt beskyttelsesudstyr og nogle af de gamle pansrede mandskabsvogne M113 til Ukraine.

OVERSIGT OVER TAB

En af de mest gennemdokumenterede gennemgange af tab af materiel på begge sider findes på hjemmesiden oryxspioenkop.com. Oryx er et Open-source intelligence site drevet af to hollandske militæranalytikere. De laver en opgørelse over de to parter tab af materiel. Alt fra lastbiler over pansrede køretøjer til droner og fly bliver opgjort og der er fotodokumentation på alt. Så det er kun tab som kan fotodokumenteres via geolokaliserede billeder eller video, som bliver medtaget. Derfor vil der være et vis mørketal i opgørelsen. Den 6. september så tabene således ud.

Gamle danske stinger-missiler solgt til Letland er også blevet sendt til landet. Samtidig har Storbritannien leveret verdens hurtigste skulderaffyrede jord-til-luft-missil, Starstreak. Det er blot to af de mange forskellige mandbårne jord-til-luft-missiler (MANPADS), som truer fly og helikoptere i det ukrainske luftrum.

- MANPADS har stor betydning. Og igen starter det hele med kontrol af luftrummet. For hvis du kan flyve i den højde, du vil, så kan du minimere effekten af MANPADS ved simpelthen at flyve det højere end deres rækkevidde. Sådan gjorde man i Libyen. Men fordi ukrainerne stadigvæk har S-300, BUK og andre luftforsvarssystemer, så kan de russiske piloter ikke bare vælge at flyve op i højden, for så er risikoen for, at de bliver skudt ned, rimelig stor. Derfor bliver de nødt til at flyve dernede, hvor MANPADS er. Og så hedder det lavt og hurtigt, siger Karsten Marrup.

Videoer fra krigen viser betydningen meget tydeligt. Flere russiske kamphelikoptere er bevæbnet med ugudede raketter. Normalt vil de blive brugt ved, at helikopteren dykker ned mod målet og affyrer raketterne. Men på grund af truslen fra de mandbårne jord-til-luft-missiler, så har de været nødt til at udvikle en ny taktik. Nu flyver de i meget lav højde og tæt på grænsen af raketternes rækkevidde. I sidste øjeblik krænger de næsen på helikopteren brat op i luften og affyrer raketterne, så de i en bue flyver op og ud mod målet.

- Og så rammer du ingenting. Det russiske Su-25 close air support-fly, som er det fly, russerne har mistet flest af, har også de raketter, og de gør det samme som helikopterne. Så MANPADS har en stor betydning, især når der er så mange af dem, siger Karsten Marrup.

Neptun dukker op

Søkrig er ikke det, der har fyldt mest, siden Rusland invaderede sin nabo. Men der har dog alligevel udspillet sig flere dramaer i Sortehavet. De fleste husker nok de ukrainske soldater på Slangenøen, der i de tidlige timer

af krigen trodsigt bad Sortehavsflåden om at "skride ad Helvede til". Allerede inden krigen begyndte, var den ukrainske flåde dog lidt forpjusket, som orlogskaptajn Anders Puck Nielsen, militæranalytiker ved Center for Maritime Operationer ved Forsvarsakademiet, udtrykker det. I 2014, da Rusland annekterede Krim, mistede Ukraine en del af sin flåde. De rester, der var tilbage i februar i år, var intet match for den russiske Sortehavsflåde, som består af nogle af de mest moderne skibe, Rusland råder over.

I begyndelsen af krigen brugte russerne flåden ret offensivt. Den trængte helt op til havnebyen Odessa og lavede bombardementer ind over land. Samtidig var flådens tilstedeværelsen en evig trussel for Ukraine om, at den kunne landsætte russiske tropper og åbne en ny front et sted på den ukrainske Sortehavskyst. Det ændrede sig den 13. og 14. april 2022, hvor ukrainske styrker tog deres eget, nyudviklede sømålsmissil i brug – R-360 Neptun.

- Ukraine har stor ekspertise i at udvikle missiler. Neptun er et missil, som de næsten havde klar, da krigen brød ud. Det var ikke operativt endnu, og i og med at de ikke brugte det i begyndelsen af krigen, så tror jeg, at russernes opfattelse var, at det missil ikke var nogen trussel. Det tyder så på, at Ukraine i løbet af krigen har sat turbo på udviklingen og fået nogle stykker til at blive operative, siger Anders Puck Nielsen.

Gemmer sig bag Krim

Selvom Rusland stædigt fastholder, at flagskibet for Sortehavsflåden, Moskva, sank på grund af en brand i et af skibets magasiner, så tyder meget på, at skibet blev ramt af to af de nye ukrainske Neptun-missiler. I hvert fald sank Moskva den 14. april. Russerne havde mistet deres flagskib, som også var en vigtig luftforsvarsenhed, og Ukraine havde vundet en kæmpe propagandasejr.

- Det mest bemærkelsesværdige er egentlig, at det er lykkedes Ukraine, uden at have nogen skibe, at presse den russiske Sortehavsflåde så meget baglæns, at den

HIMARS LAVET AF KRYDSFINER

Den 30. august kunne **The Washington Post** fortælle, at Ukraine havde produceret en række kopier af HIMARS i træ. Efter et par uger i felten havde disse trækopier fået russerne til at spilde mindst ti dyre krydsermissiler i den tro, at de ramte de vigtige amerikanskproducerede våbensystemer.

ikke rigtig er nogen faktor længere. I dag ligger den og gemmer sig ovre på den anden side af Krim og fungerer mest som launcher for langtrækkende missiler, siger Anders Puck Nielsen.

Truslen fra sømålsmissiler

I mellemtiden har vestlig våbenhjælp, heriblandt dansk, forsynet Ukraine med sømålsmissiler som Harpoon. Truslen fra missilerne holder russerne væk fra kysten og er også en af hovedårsagerne til, at Rusland måtte opgive at holde den strategisk vigtige Slangø.

Den ukrainske succés med missilerne viser, at det er en trussel, vi i Vesten skal være meget opmærksomme på, lære af og bruge i vores egen forsvarsplanlægning, mener Anders Puck Nielsen. Brugen af droner til måludpegning på havet er også en vigtig lektion. Og så har krigen vist, at et gammelt våbensystem stadig er aktuelt.

- Krigen har vist, at minekrig stadigvæk er aktuel. Især Ukraine har lagt miner og brugt dem til at holde russerne væk fra kysten. Det har været meget effektivt for dem. Men det er en lige så vigtig kapacitet at kunne fjerne dem igen. Hvis vi ser på eksempelvis korntransporterne, så har det været vigtigt for ukrainerne at kunne dokumentere, at de har lavet en sikker korridor til skibene, siger Anders Puck Nielsen.

Godt på papiret

På trods af, at det russiske forsvar på papiret er moderne og kapabelt, så er militæranalytikere gang på gang blevet overrasket over, hvorfor det ikke er lykkedes russerne at vinde mere terræn i Ukraine. Rusland råder over moderne kampvogne, som de nyere versioner af blandt andet T-90, de har moderne fly som Su-34 Fullback og Su-35 Super Flanker. De har, hvad der på papiret, er nogle af verdens bedste luftforsvarssystemer som S-300 og S-400. Men måske har specielt fly og luftforsvarssystemer nogle svagheder. Karsten Marrup har læst øjenvidneberetninger fra eksperter i det, der kaldes Ground

Based Air Defences. Altså luftforsvarssystemer, der står på jorden og skyder missiler mod fjendtlige fly og droner. De giver et billede af systemer, som måske kun er nemme at bruge, så længe billedet i luften er ukompliceret, og systemet gør som forventet.

- Men hvis situationen er mere kompliceret, så giver systemet ikke nogen hjælp til operatøren. Så kan du godt have nogle systemer som Pantsir og S-400, som på papiret er gode, men hvis den, der skal bruge det, ikke kan finde ud af at få det til at virke, så er det jo lige meget, siger Karsten Marrup.

Det samme kan gøre sig gældende på de russiske fly. Under luftkrigen over Libyen i 2011 smed den vestlige koalition udelukkende præcisionsbomber. Moderne russiske kampfly som Su-34 og Su-35 har blandt andet fået

KRIG PÅ APP

Dronernes entré på slagmarken betyder, at mange flere soldater har et bedre billede af, hvad der foregår på slagmarken. Hvis du som infanterisoldat sidder i dit skyttehul, kan du nu sende en lille kinesisk drone op over kanten i stedet for at skulle risikere dit eget liv for at finde ud af, hvad der foregår hos fjenden. Du kan så indsætte våbensystemer derefter. Så målerkendelse og situational awareness bliver bedre over en bred kam. Hvis man så kombinerer det med kommando-kontrolsystem, hvor man kan taste ind, at her er fjenden, så kan man dele det lynhurtigt fra mindste mand til den helt store tyrkiske, militære drone. Der har været rygter om, at Ukraine har udviklet og bruger netop sådan et system i krigen. Angiveligt er det en app, hvor soldater i felten kan sende data ind, og så kan artilleri, droner og andre våbensystemer ramme de mål, soldaterne på jorden udpeger.

Vesten, blandt andet Danmark, har leveret store mængder af moderne panserværnsvåben til Ukraine, blandt andet det amerikanske FGM-148 Javelin.

Foto: AFP Photo, Ritzau/Scanpix

nye målsøgningssystemer, så de kan gøre det samme, og ifølge russisk doktrin er deres vigtigste opgave at støtte tropperne på landjorden. Men i Ukraine smider russerne næsten kun gammeldags bomber, fortæller Karsten Marrup.

- Så hvis de her nye systemer er dårligt integreret i flyet, så betyder det, at piloten skal overskue for mange ting, når han skal bruge dem. Hvis du har data, der siger, at et fly kan smide præcisionsbomber, og at det også kan ramme, så er det jo godt. Men har du et moderne fly, som smider gammeldags bomber og derfor er lige så upræcist som et gammeldags fly, så har du ikke en moderne platform alligevel, siger han.

Artilleri dominerer

Efter at Rusland måtte opgive at indtage Kyiv, har de koncentreret sig om fronterne mod øst. Her har krigen ændret karakter. Nu er artilleri blevet det dominerende våben. På landjorden viste det sig ved, at tab på begge sider gik fra at skyldes skud til næsten udelukkende at være forårsaget af artilleri.

I artilleriduellen havde Rusland længe en fordel i både mængde og rækkevidde. Derfor bad Ukraine endnu en gang Vesten om hjælp. Her kom de amerikanske M142 High Mobility Artillery Rocket System (HIMARS) ind i bil-

ledet. Efterfølgende har både Tyskland og Storbritannien leveret lignende systemer. Den amerikanske raketkaster kan affyre enten seks guidede raketter med en rækkevidde på op til 80 kilometer eller ét Army Tactical Missile System (ATACMS), som er et større missil med en rækkevidde på op til 300 kilometers. Det sidste har USA indtil videre afvist at levere. Rækkevidden og præcisionen på de leverede missiler har givet Ukraine en fordel i forhold til russisk artilleri. De kan nu nå ammunitionsdepoter, baser, kommandocentraler, trafikknudepunkter og broer langt bag fronten. I stedet for at ramme og ødelægge de enkelte artilleripjecer, så er ukrainerne gået efter at ramme ammunitionsdepoter, for uden ammunition er kanonerne ubrugelige.

Øjet i skyen

I artillerikampen er et nyt våben blevet helt essentielt - dronen. Det ukrainske lufttrum sværmer af droner i forskellige størrelser. Fra helt små hobbydroner til store militære droner. Dronekrigen er et af de områder, hvor krigsteknologien virkelig har udviklet sig. Noget af det, der har vist sig at være rigtig effektivt, er små og mellemstore observationsdroner. For hvor du i klassisk artillerikamp har artilleriobservatører, som ude i terrænet observerer fjenden og sender meldinger tilbage til

DRONERNES ENTRÉ PÅ DEN MODERNE SLAGMARK

Effektiviteten af dronerne så man rigtigt for første gang i krigen i Nagorno-Karabakh i 2020. Her brugte Azerbajdjan de tyrkiskproducerede Bayraktar TB2-angrebsdroner med store succes. I Ukraine ser man nu den fulde effekt af, hvad man kan opnå med selv meget små, billige kommercielle hobbydroner. Ud over at blive brugt som artilleriobservatører, så har begge sider også udstyret de kommercielle droner med blandt andet modificerede mortér- og 40mm-granater, som de så kan flyve ud og bogstaveligt talt smide lige ned i hovedet på fjenden, som gemmer sig i skyttegravene.

et batteri, som så sender granaterne af sted, kan du nu springe et led over.

- Nu kan droneoperatøren sidde tilbage ved batteriet og selvstændigt finde målet og nedkæmpe det. Samtidig kan man nemmere se, hvor man rammer, uden at man selv er udsat for en trussel. Det bruger begge parter, men noget tyder på, at ukrainerne er ret meget bedre end russerne til at udnytte den viden, som dronerne giver dem, fortæller Morten Skaarup Johnsen.

Det er et væld af forskellige droner, der svæver over den ukrainske kampplads. Russiske soldater bruger kommercielle droner til observation, men de har også deres egne større observationsdroner som Orlan-10 og den bevæbnede drone Kronshtadt Orion.

På ukrainsk side er der alt fra mikrodronen Black Hornet, som Ukraine har modtaget fra Storbritannien og Norge, og som størrelsesmæssigt ligger et sted mellem en stor guldsmed og en gråspurv, over kommercielle hobbydroner i varierende størrelse til de bevæbnede tyrkiske Bayraktar TB2 angrebsdroner. Bayraktar har Ukraine brugt til angreb på alt fra russiske landgangsfartøjer til køretøjer og luftforsvarssystemer. Det har blandt andet kunnet lade sig gøre, fordi Rusland aldrig fik kontrol med luftrummet. Selvom de største af dronerne kan nedkæmpes med det samme udstyr, som bruges mod fjendtlige fly, så er mange af dem så små, at det er svært at forsvare sig effektivt mod dem.

- Du skal have specielle systemer, som kan se de her små droner, og du skal også have specielle muligheder for at engagere dem. Du skyder jo ikke et stort S-400 missil af sted mod en lille hobbydrone. Det giver ingen mening overhovedet, siger Karsten Marrup.

De store og mellemstore droner kan være sårbare over for konventionelt luftforsvar. Eksempelvis er det

lykkedes ukrainerne at skyde russiske Orlan-10 overvågningsdroner ned med Stingermissiler og andre mandbårne missiler. Men de små droner findes der ikke noget forsvar over for – endnu.

- Det lader til, at Ukraine i øjeblikket er en testplatform for rigtig mange civile virksomheder. Hvis de kan få deres våbensystemer sendt til Ukraine, så kan de også få en salgsplatform, hvis de kan vise, at de virker. Sådan er det også med Counter UAS-våbensystemer. Jeg har dog ingen anelse om, hvor effektive de er, siger Morten Skaarup Johnsen.

Flyvende bomber

En ny type drone, som er dukket op på begge sider af konflikten, er de såkaldte Loitering Munitions, populært kaldet kamikaze-droner. Amerikanerne har leveret Switchblade 300 og Phoenix Ghost til Ukraine. Den sidste er der ikke megen offentlig information om, og offentligheden kendte ikke noget til den, før USA annoncerede, at de ville sende dem til Ukraine. Rusland råder også over denne type droner. Fælles for alle Loitering Munitions er, at det er flyvende bomber i forskellige størrelse, som kan holde sig flyvende over et område i mange timer og vente på, at et fjendtligt mål viser sig.

- Det Loitering Munitions kan er at fjerne hele det store setup, som du før skulle have for at komme ind og ramme fjendens baser. Her flyver bomben selv, og luftforsvarssystemerne kan ikke engagere den, med mindre du har besluttet specifikke Counter UAS-systemer til at gøre det. Og det har russerne ikke rigtig noget af, siger Karsten Marrup.

Derfor skal vi i Vesten følge rigtig godt med i, hvad der sker over de ukrainske og russiske skyttegrave, og lære og genlære måder at forsvare os mod trusler fra luften.

Den tyrkiskproducerede Bayraktar TB2 angrebsdrone har Ukraine brugt til angreb på alt fra russiske landgangsfartøjer til køretøjer og luftforsvarssystemer.

Foto: baykartech.com

- De sidste mange gange NATO har deltaget i krig, har der ikke været nogen trussel fra luften. Derfor har vi ikke været synderlig optaget af det, der hedder passivt luftforsvar. Det vil sige at lave skjul og sløring og prøve at minimere effekten af et luftangreb ved for eksempel ikke at have ammunition stående ved siden af dine fly. Det er helt klart en disciplin, som vi skal til at genlære, fordi der er en stor risiko for, at bomberne i fremtiden kommer flyvende af sig selv, og at de er så små, at vi måske ikke lige får øje på dem med vores langtrækkende luftforsvarssystemer, siger Karsten Marrup.

Selv om dronerne får stor betydning for fremtidens krige, så har de også nogle begrænsninger.

- Du kan ikke besætte terræn med en drone. Det skal der landstyrker til. Men du kan godt bruge dronerne til at skabe forudsætningerne for, at landstyrkerne rent faktisk får succés. Så det dem, der er bedst til at dræbe droner af forskellige størrelser og er bedst til at formidle data fra dronen ned til de forskellige våbensystemer, der vinder. Hvis der så også er nogen, der kan lukke helt for luftrummet i forhold til, at ingen droner kan flyve, så har de en klar fordel der, siger Morten Skaarup Johnsen. ■

Artiklen og de interviews, den bygger på, er lavet i løbet af august 2022. I begyndelsen af september begyndte Ukraine sin længeventede modoffensiv. Det store genembrud kom ikke i syd omkring Kherson, som det eller var ventet. I stedet brød ukrainerne igennem det russiske forsvar i Kharkiv-regionen. I løbet af en uges tid tilbage-

erobrede ukrainske styrker over 3000 kvadratkilometer. Den 13. september havde Ukraine taget 6000 kvadratkilometer territorium tilbage ifølge præsident Volodymyr Zelensky. I lyset af den udvikling har kilderne haft mulighed for at komme med ændringer og yderligere kommentarer helt op til deadline i begyndelsen af oktober.

AGM-88 HARM

I kampen mod russiske luftforsvarssystemer har Ukraine fået leveret det amerikanske missil AGM-88 HARM. Det er et missil, som bruger strålingen fra fjendens radar til at finde sit mål. Problemet er bare, at det er bygget til at blive affyret fra vestlige fly, ikke gamle sovjetiske, som Ukraine råder over. Flyet kan simpelthen ikke kommunikere med missilet. Det har ukrainerne dog fundet en løsning på. Missilet har en mulighed for, at man kan programmere det til at have et planlagt angrebsmål. Så inden det bliver monteret på flyet, så får det en besked om, at når det efter affyring når et bestemt punkt, så skal det tænde for sin sensor og finde den radar, der er i området, og ødelægge den.

DE KOMMENDE OFFICERER

Et nyt hold kadetter er landet på Hærens Officersskole på Frederiksberg Slot, hvor det næste halvandet år byder på undervisning i taktik og strategi, patruljekursus og fællesskab i fredagsbaren. Officeren har mødt fem af kadetterne for at høre om det bedste ved at blive officer, hvad de drømmer om – og hvordan det er at uddanne sig, imens der er krig i Ukraine.

Alle brikker faldt på plads

Nourhan Jaffar, hold Paludan-Müller (22-23)

JEG HAR LÆST EN KANDIDAT I SAMFUNDSVIDENSKAB, men kunne ikke rigtig se mig selv arbejde inden for det. Efter at have set en reklame for at blive officer tog jeg værnepligten og kom ind på officersuddannelsen året efter. Jeg har en interesse for efterretningsarbejde, og med en uddannelse som officer kombineret med min samfundsvidenskabelige uddannelse var det, som om alle brikker faldt på plads.

Det fedeste ved at gå her er kombinationen af lederuddannelsen, at vi er fysisk aktive, og at vi lærer, hvordan man håndterer kritiske situationer. Hver dag bliver jeg bekræftet i, at officersuddannelsen er det rigtige valg. På universitetet talte vi meget om, hvad man skal kunne. Herinde bliver teorien koblet direkte på noget praktisk, og det synes jeg er fedt. Min drøm er at komme til at arbejde med en eller anden form for efterretning, men først vil jeg gerne have et par værnepligtshold i nogle år.

Mange tror, at jeg skal udsendes til Ukraine, og jeg bruger megen tid på at forklare mig. Det er, som om folk sætter lighedstegn mellem det, jeg laver, og krigen i Ukraine. Herinde har de været gode til ikke at fylde os med alt det, der sker i Ukraine. Da krigen brød ud, var det nærmest, som om de skærmede os, fordi vi skulle koncentrere os om det, vi var i gang med. Nu handler det om at lære.

TEKST OG FOTO KIRSTINE OTTESEN

Fra litteraturhistorie til officersuddannelsen

Mathilde Baand, hold Paludan-Müller (22-23)

JEG STØDTE PÅ UDDANNELSEN TIL OFFICER UNDER MIN BACHELORUDDANNELSE I LITTERATURHISTORIE. Allerede på første år af universitetet kunne jeg godt se, at fremtiden blev en stillesiddende karriere på en kontorstol. Officersuddannelsen fangede mig, fordi man bliver uddannet på alle mulige parametre, både bogligt, fysisk og mentalt. Jeg kunne også godt se mig selv i arbejdet med ledelse af mennesker. På universitetet kunne jeg godt føle mig lidt ensom, fordi man sad meget for sig selv og læste. Her er det et fælles projekt. Der er et fællesskab om alt det, vi laver – det karakteriserer Forsvaret, synes jeg.

Jeg vil gerne være delingsfører og blive i Forsvaret i en del år. Jeg kan godt lide at lære, hvordan jeg som leder sætter de mennesker, jeg har under mig, i spil på den bedste mulige måde, så at vi kan løse en opgave.

Imens vi går her på Officersskolen, lever vi lidt i en boble. Jeg er stadig i et skolemiljø, hvor vores underviser er dygtig til at opdatere os om de ting, der sker. Vi skal forholde os til, hvad der sker ude i verden, fordi det bliver en del af vores virkelighed som officerer. Jeg synes også, det er min pligt at følge med i, hvad der sker. Det er jo en vildt spændende tid at arbejde i Forsvaret og at være en del af udviklingen. Men lige nu er det min opgave at blive den bedste mulige officer.

Jeg vil gerne afprøve det, jeg har trænet til

Morten "MP" Jensen, hold Paludan-Müller (22-23)

JEG VAR I VÆRNEPLIGT I 2010 OG TOG UD I DET CIVILE, hvor jeg var leder. Det gik op for mig, at jeg savnede Forsvaret. Jeg har altid godt kunnet lide Forsvaret som en arbejdsplads, hvor der er plads til at tale mere direkte til hinanden – selvfølgelig med respekt. Det er en arbejdsplads, hvor man tager sig af hinanden og kan tale ligefremt.

Det tiltaler mig at være leder i Forsvaret, fordi jeg både er soldat og samtidig er den, der tager beslutningerne. Jeg kan godt lide, at man skal interessere sig for det, ens folk laver, så man kan motivere dem og udvikle dem bedst muligt. Man skal se enheden som helhed og bruge den samlede kompetencebase for at få succés. Og gøre ting i fællesskab. Det er fedt, og det er det, der driver mig. Min interesse ligger i logistikken, og jeg vil gerne direkte ud i stående styrker. Jeg kan godt lide at stå bagved og være forudsætningskabende for andre.

Det påvirker mere min familie og kæreste, at der er krig i Ukraine, end det påvirker mig. For mig er det her et job, der måske en dag betyder, at jeg skal udsendes. Hvilket jeg også gerne vil på et tidspunkt. Jeg vil gerne afprøve det, jeg har trænet til.

Det bedste er fællesskabet

Rasmus Clausen, hold Paludan-Müller (22-23)

JEG ER UDDANNET REVISOR OG SAD SOM ADMINISTRERENDE DIREKTØR i en virksomhed og tænkte "nu skal der ske noget andet". Som revisorer sad vi til sidst og diskuterede beslutninger, der måske flyttede en eller to procents omsætning. Herinde lærer vi at tage beslutninger, der flytter menneskeliv.

Det bedste ved officersuddannelsen er fællesskabet. Der er et eller andet i Forsvaret, som man ikke finder andre steder. Man er nødt til at lære hinanden at kende, fordi man er meget sammen. Alle prioriterer det sociale. Om fredagen bliver folk hængende til en fredagsøl, fordi vi gerne vil hinanden. Jeg har lovet mig selv, at det år herinde skal nydes.

Jeg holder øje med det nye forsvarsforlig, fordi det kan give nogle muligheder. Krigen i Ukraine tænker jeg ikke så meget over, mens jeg er herinde. Jeg har sagt til min familie, at så længe krigen er i Ukraine, er det ikke min krig. Det bliver den jo, hvis den rammer et NATO-land, for så har vi de facto en verdenskrig, og så er det ligegyldigt, om jeg kæmper den i Estland eller i Danmark.

Min læringskurve er stejl

Hjalte Handberg, hold Paludan-Müller (22-23)

JEG HAR EN MASTER FRA UNIVERSITY OF ST. ANDREWS I INTERNATIONALE SIKKERHEDSSTUDIER. Officersuddannelsen ligger i tråd med det, jeg lavede og gerne vil lave. På længere sigt vil jeg gerne arbejde internationalt med noget, der peger hen imod noget strategisk.

Jeg glæder mig til at dyrke fællesskabet. Og jeg ser frem til at blive presset og udfordret også på den praktiske intelligens og på disciplin. Det var fedt at stå til udnævnelsen i Slagelse og tænke, at jeg klarede det. Det er noget, jeg er stolt over, at jeg kom igennem, for det var hårdt. Sådan kommer det også til at være, når jeg er færdig her på Frederiksberg Slot. Jeg vil være stolt over, at jeg har gennemført noget, der var svært. På officersuddannelsen lærer jeg at have øjnene på målet og at arbejde målrettet. Det er værdifuldt at lære. Man bliver hærdet herinde og lærer et håndværk, og det er udfordrende for mig. Fordi jeg udvikler mig i noget, hvor jeg ikke er så stærk, er læringskurven ret stejl.

Jeg mener, at vi officerer er forpligtet til at være en del af den demokratiske debat, så befolkningen bliver oplyst om vores faglighed. Og jeg tror, at krigen i Ukraine vil give befolkningen en større bevidsthed om, hvad Forsvaret er.

KADETTETERNE SKAL KUNNE FORKLARE, HVAD DER SKER

Det er en del af officerens militære dannelse at kunne forklare den danske befolkning, hvad Danmark laver ude i verden, mener chefen for Hærens Officersskole. Undervisning i strategi og taktik skal også klæde kadetterne på til at svare på spørgsmål fra deres omgangskreds.

TEKST KIRSTINE OTTESEN

FOTO KIRSTINE OTTESEN, FORSVARSGALLERIET.DK

SOM OFFICER ER MAN REPRÆSENTANT

for det, Danmark vil ude i verden. Og når folk spørger, skal man være klar til at fortælle om Forsvarets opgaver. Sådan lyder det fra oberst Nicolas Veicherts, chef for Hærens Officersskole. Det samme forsøger han at banke ind i hovedet på kadetterne.

- Rigtig mange danskere vil gerne forstå, hvad der sker i Ukraine. Som ung officer er man på en særlig måde i øjenhøjde med befolkningen og kan forklare, hvad der sker. Jeg siger altid til kadetterne, at en af officerens opgaver er at stå ude i samfundet og

gøre folk klogere på sikkerhedspolitikken. Det er en del af den militære dannelse. Man er faktisk forpligtet til det, siger Nicolas Veicherts.

Det kan for eksempel være de spørgsmål, man får til familiefesten, nede i fitnesscentret og supermarkedet eller sammen med vennerne. Når man er en af dem, der har ret til at affyre våben og handle i krigen, skal man også kunne fortælle, hvorfor vi er i krig, mener Nicolas Veicherts. Inde på Hærens Officersskole lærer de, hvordan man gør det.

- Det handler ikke om, at man som officer skal stå på mål for Forsvarets og Danmarks handlinger. Men når folk spørger, hvad der sker – og der er mange spørgsmål –, skal man kunne svare, siger han.

Ukraine fylder meget

Kadetterne undervises i strategi, som skal sætte dem i stand til at se Danmark som sikkerhedspolitisk aktør i Østersøen og Arktis. Og gennem undervisning i taktik skal de kunne forklare, hvad eksempelvis 900 udsendte i Baltikum konkret kan udrette.

De skal lære, hvad Danmark som en stat i et internationalt miljø kan gøre, forklarer Dorte Bach Nyemann, modulansvarlig for diplomuddannelsen i Hæren. Selvom det efter den 24. februar blev lidt sværere at holde fokus på andet end Ruslands invasion af Ukraine.

- Krigen i Ukraine fylder rigtig meget i vores fag. Da vi skulle starte undervisningsforløbet anden del i foråret, skyggede krigen over det hele. Vi havde et forløb om opbygning af militære kapaciteter i svage stater, og her

- Det handler ikke om, at man som officer skal stå på mål for Forsvarets og Danmarks handlinger. Men når folk spørger, hvad der sker – og der er mange spørgsmål –, skal man kunne svare.

Nicolas Veicherts

brugte vi noget krudt på at forklare kadetterne, at de opgaver stadig var vigtige fremover, siger Dorte Bach Nyemann.

Undervisningen i Rusland som en aktør, der står over for Danmark, har været i fokus på officersuddannelsen i flere år, tilføjer Nicolas Veicherts. Nu træner man også til en krig, hvor modstanderen ligner os selv, blandt andet

fordi Rusland bruger samme type våben. Og det kommer tættere på, fordi krigen udspiller sig i Ukraine.

Succes og fiasko

Zoomer man ind på de enkelte årgange, er der altid internationale forhold, der fylder. Og det har været vildt mange gange før, påpeger Dorte Bach Nyemann. Det var for eksempel stort, da IS etablerede det, der lignede en stat. Og det var skelsættende, da USA sidste år trak sig ud af Afghanistan.

- Det var hårdt at gå rundt i gangene på Frederiksberg Slot mellem

mange rum, der er opkaldt efter steder i Afghanistan, hvor vi har lagt hjerteblood, tid og militære midler til at løse en opgave. Der var jeg fristet til at holde kadetternes opmærksomhed væk fra det, der skete, så de ikke mistede meningen med arbejdet, siger Dorte Bach Nyemann.

- Men vi har brug for robuste unge mennesker, og vi skal ikke skærme dem for noget. I stedet bruger vi en del tid på at tale om, hvad succes og fiasko betyder, og få øje på detaljer i konflikten, som man ikke ser i dagspressen.

■

Advokater med lang baggrund i Forsvaret, giver 20% rabat på advokatrådgivning til private

Vi har indgået aftale med HOD om medlemsrabat på advokatrådgivning.

Du kan således med fordel få berigtiget din bolighandel, styr på dine ansættelsesrettigheder, udarbejdet testamente eller ægtepagt, blive rådgivet om papirløst samliv, børn og samvær eller opløsning af parforhold – med andre ord, alt hvad du har brug for som privatperson.

Ring på tlf. 43 43 43 61 og hør om dine muligheder, send os en mail på glostrup@ret-raad.dk eller læs mere på www.ret-raad.dk/glostrup

Claus Rehl, Advokat (H)
PLR

Nicholas Ø. Keller, Advokat (L)
GHR

Ret&Råd
ADVOKATER

Glostrup Ballerup Greve

Ret&Råd Glostrup
Banegårdsvej 1
2600 Glostrup
glostrup@ret-raad.dk

Ret&Råd Greve
Korskindelund 6
2670 Greve
greve@ret-raad.dk

Tlf. (+45) 43 43 43 61
www.ret-raad.dk/glostrup

HOD MEDLEMSFORDELE

Rådgivning

Du kan få rådgivning vedr. løn- og ansættelsesforhold, skatteforhold, tjenesterejser, INTOPS, pension, forsikringer med videre. Som fuldtids- eller kadet/elevmedlem har du desuden mulighed for at trække på sekretariatets bistand til lokale forhandlinger, hvor sagen ikke kan løses af den lokale TR.

Officersbanken – Lån & Spar

Du kan få unikke fordele i Lån & Spar, fordi HOD er medejer af banken.

Advokathjælp

HOD samarbejder med et advokatfirma, som du har mulighed for at benytte til en favorabel medlemspris.

Forsikring

HOD har aftaler med Tryg og Dansk Tandforsikring, hvor du kan få favorable medlemspriser på alle de forsikringer, som du har brug for.

Pension

HOD har en attraktiv og konkurrencedygtig aftale med PFA.

Lån

Du kan optage lån i Tjenestemændenes Låneforening til en fordelagtig rente og uden gebyrer og stiftelsesomkostninger.

Forbrugsforeningen

Du kan blive medlem af Forbrugsforeningen og få glæde af de fordele, som foreningen tilbyder.

Der er mange penge at spare på alt fra maling til rejser til den daglige kop kaffe.

Fagblad

Du modtager Fagbladet Officeren 6 gange om året.

Læs mere om alle medlemsfordelene på hod.dk.

Du er også altid velkommen til at kontakte os

på 3315 0233 eller hod@hod.dk

HVAD ER CURFEW, OG HVORFOR TALER VI OM DET?

Foråret blev det via Kammeradvokaten slået fast, at Forsvaret ikke har ret til at begrænse ansattes bevægelsesfrihed i fritiden på tjenesterejser uden aftale om honorering eller kompensation. Men der er stadig udeståender på området.

TEKST HANS HARTMANN

CURFEW ER ENGELSK og betyder 'udgangsforbud'. Når man udsendes i en mission på INTOPS-vilkår, så er man gennem INTOPS-ydelserne honoreret for arbejdstiden. Det vil sige, at man ikke registrerer arbejdstid, men man får til gengæld FN-tillæg og optjener 2/7 dage for mistede fridage. Man er principielt på arbejde 24/7, med mindre man trækkes ud af missionen på Rest and Recovery (R&R) eller afvikler leave.

Man er også honoreret for de særlige vilkår, som følger af missionen. Det vil sige, at indkvartering ikke skal følge Tjenesterejseaftalen, hvor man i udgangspunktet har krav på enkelt-kvarter af hotellignende standard. I INTOPS må man acceptere den mulige indkvartering, herunder at ligge flere sammen, indkvartering i telt/container etc. Andre særlige vilkår kan være improviserede toilet- og bade faciliteter, og at det ikke er muligt at forlade lejren/basen.

Det er noget helt andet, når man er på tjenesterejse.

Her er man omfattet af førnævnte Tjenesterejseaftale, hvorigennem man honoreres for merudgifter (ophold, transport, mad), og man har krav på indkvartering af en vis standard. Arbejdstiden er i udgangspunktet time for time - at man altså registrerer arbejdstid på normal vis -, og når man ikke arbejder, holder man fri.

I 2018 begyndte Forsvaret at sende Military Training Teams (MTT) til Ukraine. Opgaven blev til gennem Freds- og Stabiliseringsfonden, der styres i J9/FKO og handler om Danmarks sikkerhedssamarbejde med 'ikke NATO-lande'. Da opgaven ikke var i rammen af INTOPS, var der for de udsendte MTT tale om tjenesterejser og helt almindelige arbejdstidsregler. Soldaterne blev indkvarteret på hotel og arbejdede sammen med og var under britisk kommando. Efter en episode, hvor de britiske soldater havde været i byen og lagt billeder op på sociale medier, befalede den britiske commander, at de britiske sol-

dater skulle opholde sig på hotellet mellem kl. 22.00 og 6.00. Af hensyn til samarbejdet valgte FKO at følge trop, hvorefter de danske soldater blev underlagt de samme begrænsninger i bevægelsesfriheden.

Der er bare den forskel, at de danske soldater ikke har samme regler som de britiske, når de er på tjenesterejse. De har fri, når arbejdet ophører, og i fritiden har arbejdsgiver ikke mandat til at regulere, hvor man opholder sig. HOD samt CS og HKKF med hovedorganisationer gik derfor ind i sagen, og efter en meget lang proces endte den i Arbejdsretten, hvor tvisten endeligt blev forliget i februar i år. Arbejdsgiver (Medarbejder- og Kompetencestyrelsen (staten)) erkendte (i sidste minut før dommeren svingede hammeren), at det pålagte udgangsforbud for MTT var i strid med ledelsesretten! Herefter aftalte HOD og øvrige med Forsvarsministeriets Personalestyrelse (FPS), at de berørte soldater skulle have en kompensation på 850 kr. pr. nat med Curfew.

Er alt så godt nu?

Desværre ikke. FPS mener, at sikkerhed og sundhed er gangbare argumenter for at pålægge per-

sonel Curfew i deres fritid. HOD er ganske uenig. Vi anerkender, at sendes man for eksempel til et land i en COVID-19-situation, så må man følge de nationale regler, herunder eksempelvis karantæne regler, uden at der derved er tale om, at arbejdsgiver overskrider ledelsesretten. Vi er ligeledes indforståede med, at man under INTOPS har andre vilkår, hvorfor man ikke nødvendigvis bare kan gå ud ad vagten. Men når man er på en tjenesterejse, er der andre vilkår. Forsvaret kan – som Udenrigsministeriet gør det – rådgive personalet. Hvis Forsvaret ønsker at pålægge Curfew på en tjenesterejse, må de komme til HOD og forklare behovet, hvorefter vi kan indgå aftaler om den rette honorering/kompensation. Men uden aftaler – ingen Curfew.

Lige nu kører en sag, som begyndte tilbage i 2019, da HOD gik til FPS i anledning af, at personel fra Geilenkirchen tager på tjenesterejser til Konya i Tyrkiet og dér, 'af hensyn til det internationale samarbejde', pålægges forbud mod at forlade lejren i fritiden. FPS bad dengang HOD om at afvente sagen om MTT i Ukraine. Det

gjorde HOD og har så siden afgørelsen rejst sagen om Konya igen. Vi afventer fortsat, at FPS kontakter os for at aftale, hvordan personalet skal kompenseres – samt en tilkendegivelse af, at de standser ulykken og ophæver udgangsforbuddet.

Der vil nok komme flere sager til. HOD ser også på konstruktionshold, der på tjenesterejse tager til missionsområder for at opbygge lejre m.v.

Endelig hører vi gerne fra vores medlemmer, hvis der er andre situationer, hvor Forsvaret overskrider sin ledelsesret ved at pålægge personel Curfew i deres fritid. ■

I FORSVARET PASSER VI PÅ VORES MEDARBEJDERE – VI VIL IKKE ACCEPTERE KRÆNKENDE ADFÆRD

FORSVARETS LEDELSE OG DE FAGLIGE ORGANISATIONER ønsker i fællesskab at skabe fokus på, at vi sammen aktivt passer på hinanden og skaber et forsvar uden krænkende adfærd. Vi ønsker, at alle gør deres bedste for at styrke den gensidige tillid i Forsvaret. Medarbejderne i Forsvaret skal opleve, at de bliver taget alvorligt, og at der sker handling, hvis de har været udsat for en krænkende handling. Ligeledes skal medarbejderne have tillid til, at alle parter bliver behandlet ud fra de samme retningslinjer. Herunder, at den enkeltes retssikkerhed overholdes.

Krænkende adfærd kan være flere typer af grænseoverskridende opførsel – både af seksuel karakter, men også mobning, diskrimination, chikane og anden intimiderende adfærd. Der er nultolerance overfor krænkende adfærd, hvilket betyder, at krænkende adfærd ikke accepteres, og at ingen sager må ligge uberørt. Som ledelse og som repræsentanter for medarbejderne tager vi skarp afstand fra enhver form for krænkende handling. Hvad enten den er fysisk eller verbal.

I Forsvaret løser vi opgaver, der giver danskerne sikkerhed. Vi er internt afhængige af hinanden, og tillid er altafgørende. Den tillid undergraves, når en kollega eller en overordnet overskrider grænserne for accepteret opførsel. Krænkelser i Forsvaret har store konsekvenser på det personlige plan, men også for vores militære opgaveløsning. Svækket tillid mellem kolleger og over- og underordnede skader vores evne til at håndtere en presset situation, hvor vores succes – og ultimativt vores overlevelse – afhænger af, at vi stoler 100 procent på hinanden, samarbejder og har hinandens ryg.

Forsvarets ledelse og de faglige organisationer ønsker i fællesskab at skabe fokus på, at vi sammen aktivt passer på hinanden og skaber et forsvar uden krænkende

adfærd. Hvor man respekterer hinanden og hinandens grænser.

Der skal en større forebyggende indsats til. Samtlige chefer, ledere og medarbejdere i Forsvaret vil blive undervist i, hvordan de skal håndtere krænkelssager, og ligeledes skal samtlige medarbejdere i Forsvaret være bekendt med, hvordan sager vil blive håndteret. Vi vil derfor fokusere på forebyggende træning og dialog, således at alle klædes på med viden og opmærksomhed, der kan medvirke til at krænkende adfærd undgås. Der implementeres et case-baseret træningsforløb, hvor chefer, ledere og medarbejdere præsenteres for anonymiserede sager fra den virkelige verden med henblik på dialog og diskussion.

Der skal en mere kompetent udøvelse af handlepligten til. Der er indført tydelige og konkrete redskaber for den lokale ledelse til at håndtere sagerne værdigt, ensartet og i overensstemmelse med retningslinjer og lovgivning på området. Dermed er der skabt klare retningslinjer således, at den enkelte medarbejder kan tage et aktivt ansvar for og være opmærksom på både forebyggelse og handling i hverdagen.

Sidst, men ikke mindst, indføres skærpede sanktioner overfor alle medarbejdere, der begår krænkelser. Det betyder fx, at krænkelser i alvorlige tilfælde som udgangspunkt kan være afskedigelsesgrund. Chefer og ledere forventes at agere i overensstemmelse med Forsvarets værdigrundlag og at være deres særlige ansvar bevidst i forhold til handlepligt i sager om krænkende adfærd. Derfor vil manglende efterlevelse af handlepligten ligeledes kunne få ansættelsesretlige konsekvenser.

Forsvaret skal være en tryk arbejdsplads for alle.

DEKORUM – ELLER RETTERE: VÆRDIGHED

Debatten om krænkelser og håndtering af sager har fået forsvarschefen til at melde ud, at "...sagerne vil naturligvis blive underkastet en konkret og individuel vurdering, og der vil også kunne træffes en ansættelsesretlig konsekvens, inden sagen evt. er strafferetligt afgjort."

Hvis der skal være en hjemmel til netop det – "ansættelsesretlig konsekvens, inden sagen evt. er strafferetligt afgjort" –, må det nødvendigvis være et spørgsmål om dekorum – et brud på værdigheden – og dermed en disciplinær sanktion.

TEKST STEEN MIKKELSEN

DEKORUM - ELLER VÆRDIGHEDSKRAVET - udspringer af Tjenestemandenslovens § 10: "Tjenestemanden skal samvittighedsfuldt overholde de regler, der gælder for hans stilling, og såvel i som uden for tjenesten vise sig værdig til den agtelse og tillid, som stillingen kræver." Men dekorum er langt ældre end Tjenestemandensloven – rent faktisk ses dekorum allerede i Danske Lov fra 1683, hvor det – ganske vist for præster – blev bestemt:

"Præsterne skulde i al deris Liv og Levnet og Omgængelse sig saaledis anstille, som det Guds Ords Tienere bør, at deris Tilhørere kunde tage gode Exempler af dem, og deris Liv og Lærdom kand svare hin anden til Opbyggelse og uden Forargelse, saa at de ikke selv med deris Liv og Levnet deris Embede vanære; Men sig saaledis altid forholde, som deris Kalds Værdighed udkræver."

Præster skulle altså foregå menigheden med et godt eksempel. Præster var herudover underlagt strenge krav med hensyn til deres seksualmoral, som dels forbød førægteskabeligt samliv, dels at en præst giftede sig med en kvinde, der "af anden tilforn besøvet" var. Efter Danske Lov mistede en præst tillige sit kald, hvis han fandtes så beskænket, at det vakte forargelse.

For personer, som var "betroet ungdommens dannelsen" (lærere), bestemte Danske Lov, at løssagtighed og drukkenskab medførte advarsel eller bortvisning.

I nyere tid blev et antal mandlige lærere afskediget i perioden 1938-1952, fordi de havde vakt forargelse ved at have forhold til andre kvinder end deres ægtefæller.

Set med nutidens briller er det rimeligt og fair, at normerne har ændret sig fra 1680'erne til i dag. Mange af de

ANSÆTTELSES- RETLIGE SANKTIONER

De ansættelsesretlige sanktioner, der vil kunne komme på tale, er markant forskellige, afhængigt af ansættelsesformen.

Tjenestemændene er selvfølgelig omfattet af Tjenestemandslovens bestemmelser. Her angives følgende mulige sanktioner:

- Advarsel
- Irettesættelse
- Bøde (op ½ månedsløn)
- Forflyttelse *
- Degradering *
- Afsked *

* Hvis ikke retlig dom, så kun efter tjenstligt forhør.

For de overenskomstansatte er mulighederne mere begrænsede, nemlig:

- Advarsel
- Afsked

Det gælder for begge vedkommende, at der ikke er nogen forældelsesgrænse vedr. disciplinære reaktioner.

Jeg kan desværre ikke sige mig fri for at have set alle de nævnte sanktioner i anvendelse over for officerskorpset.

normer, som er gældende i dag, ville simpelthen slet ikke være blevet accepteret dengang. Men når normerne kan slækkes, kan de også strammes.

Samlet set kan man sige, at dekorum beror på de gældende normer i samfundet og kan variere over tid. Forsvaret ser i disse år med stor alvor på bl.a. krænkende adfærd. Der kan f.eks. opstå tilfælde, hvor en ansat skal udsendes til udlandet eller i øvrigt fungere i krisesituationer, og det er derfor afgørende, at man kan stole på den ansattes dømmekraft. Hertil kommer, at der også lægges vægt på samfundets almindelige tillid til Forsvaret. Det er også holdningen, at det er noget særligt at være ansat i Forsvaret. Forsvaret kræver i kraft af sin særlige position og opgave i samfundet en høj grad af respekt og tillid til sine ansatte både internt og udadtil, og værdighedskravet er derfor skærpet.

Det er herudover almindeligt antaget, at kravene til dekorum bliver "smallere, jo højere på strå man kommer". Men der kan sagtens være situationer, hvor selv en ansat med relativt lav grad kan være omfattet af skærpede krav til dekorum.

Dekorum eller værdighedskravet gælder også på ikke-lovbestemt grundlag for de overenskomstansatte.

Dekorum anvendes typisk i forbindelse med en ansættelsesretlig håndtering, når en ansat får en dom for f.eks. spirituskørsel, vold, eller hvad man nu kan få en dom for.

Så vil ansættelsesmyndigheden gennemgående vurdere dommens art og straffens længde i forhold til det dekorumkrav, der jf. ovenstående gælder for bl.a. stillinger i Forsvaret.

Men det forekommer også, at der ikke foreligger en retlig afgørelse – måske har FAUK meddelt "påtaleopgivelse" i sagen, og disciplinarchefen har ikke fundet, at der kunne anvendes en sanktion i medfør af Disciplinarloven.

Så har ansættelsesmyndigheden mulighed for at vurdere, om der kan være dekorummæssige aspekter i sagen – efterlever den ansatte de krav til dekorum, der kan stilles til vedkommende?

Der er normalt ikke noget, der er afgjort på forhånd – men det er ret sikkert, at en ubetinget fængselsdom vil medføre afskedigelse som følge af dekorum. Det er ikke så ofte tilfældet ved betingede fængselsdomme.

Henset til den øjeblikkelige samfundsmoral og stemning i Forsvaret forventer HOD en betydeligt skærpet tilgang til dekorum i forbindelse med krænkelssager. Muligheden herfor er også til stede, hvis der konstateres ledelsesmæssige svigt i forhold til handlepligten.

Uanset om dekorumspørgsmålet opstår efter en retlig dom eller uden en retlig dom, vil en disciplinær sanktion for brud på dekorum aldrig kunne iværksættes uden forudgående partshøring eller i visse tilfælde tjenstligt forhør.

**Dekorum anvendes
typisk i forbindelse med
en ansættelsesretlig
håndtering, når en ansat
får en dom for f.eks.
spirituskørsel, vold, eller
hvad man nu kan få en
dom for.**

Der er faktisk andre områder, hvor deorum kan få en konsekvens – ikke som formelle sanktioner som netop beskrevet, men som et vurderingsparameter.

Det gælder bl.a. i forbindelse med ønske om udnævnelse. Det kunne være forhold, hvor der tidligere har været en episode, som ikke medførte egentlig dom eller reel disciplinær sanktion, men mere en påtaleagtig reaktion over for den ansatte. Det kan medføre, at udnævnelse ikke bliver godkendt ud fra en deorummæssig vurdering af det tidligere forhold. Det var og er ikke en sanktion, men en konsekvens af en vurdering – selvom forskellen kan være ”svær at få øje på”.

Anvendelse af deorumvurdering på dette område er oplevet inden for nyere tid.

Det gælder også i forbindelse med bibeskæftigelse. Alle offentligt ansatte, herunder ansatte i Forsvaret, kan

påtage sig anden beskæftigelse ved siden af deres arbejde i Forsvaret. Imidlertid kan det kun ske, såfremt det er foreneligt med den samvittighedsfulde udøvelse af de til stillingen knyttede pligter og den for stillingen nødvendige agtelse og tillid, altså deorum.

For størstedelen af Forsvarets ansatte med bibeskæftigelse vil dette ikke udgøre et problem, men i nogle tilfælde kan der forekomme tvivlsspørgsmål, f.eks. hvor der kan være risiko for en sammenblanding af interesser mellem arbejdet i Forsvaret og medarbejderens bibeskæftigelse.

Er du i tvivl, så søg vejledning ved FPS.

Anvendelse af deorumvurdering på dette område er ligeledes oplevet inden for nyere tid.

Så rækkevidden af deorum er og kan være omfattende. Og hvad der var acceptabelt for kort tid siden, kan vise sig at være uacceptabelt nu og her. ■

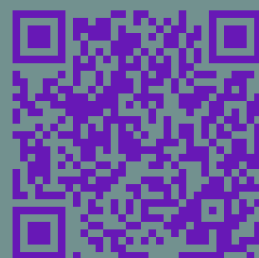
Vil du arbejde i spændfeltet mellem teknologi og det militære virke?

Så har vi, i vores partnerenhed i FMI, brug for dig til, at være ankerpunkt for cyber- og informationssikkerhed samt alle materielanskaffelser

Vi søger tre nye kollegaer, der skal øge informationssikkerheden ifm. materielanskaffelserne ved hvert af de store værn

Det du ikke ved om cyber- og informationssikkerhed, sørger vi for, at du lærer – bl.a. gennem vores uddannelsesprogrammer

CID Cyber and Information
Security Division

USVÆKKET ATOMAR TRUSSEL I ARKTIS

Mens verdens opmærksomhed er rettet mod de russiske tab i Ukraine, **bliver Putin-styrets nukleare gengældelseskapalet ved Ishavet forstærket.** Men landstyrkerne i den militære nordregion tyndes ud, og de vestlige sanktioner rammer hårdt, fastslår Ruslands-eksperten Jørgen Staun, Forsvarsakademiet

TEKST NIELS-BIRGER DANIELSEN

SELV OM PRESSET PÅ DET RUSSISKE MILITÆR i Ukraine-krigen også har virkninger i Ruslands militære nordregion, er de afgørende strategiske kompetencer i Arktis usvækkede. De blev forstærket så sent som i 2017, da russerne genåbnede Nagurskoje-flyvebasen på Alexandra Land, der har ligget ubenyttet hen siden afslutningen på Den kolde Krig.

Med en beliggenhed længere nordpå end for eksempel Svalbard er den verdens nordligste operative flyvebase. Herfra har Rusland mulighed for stort set uvarslet at angribe Thule-basen, der har den centrale radar for det amerikanske missilforsvarssystem

- Opmærksomheden retter sig især mod russernes hypersoniske Kinzjal-missil, som - hvis det påmonteres et MiG 31K-fly - kan nå op på meget høj hastighed og alene derfor er meget vanskeligt at forsvare sig

imod. De russiske myndigheder har flere gange sagt, at de påtænker at stationere disse fly på Nagurskoje, men har endnu ikke gjort det, siger lektor Jørgen Staun, Forsvarsakademiet.

Han har sammen med kollegaen Niels Bo Poulsen været redaktør på to bøger, der går i dybden med den russiske militærpolitik og oprustning under Vladimir Putin, nemlig Ruslands brug af militær magt og Rusland som militær stormagt (DJØF Forlag, hhv. 2018 og 2021).

Den ultimative prioritet

Billedet af Ruslands stilling omkring Polarcirklen er ikke entydigt, men den centrale prioritering er klar nok: Viljen til at bevare en tilstrækkelig atomar gengældelseskapalet over for det, man ser som en mulig NATO-aggression.

Ifølge Staun kører færdiggørel-

sen af ubåde af Borei-klassen efter alt at dømme efter planen. De indgår med deres Bulava-missiler i det nukleare beredskab, og når byggeprogrammet er afsluttet, vil der være 12-14 af dem. De stationeres dels på Severomorsk-basen ved Murmansk, dels ved Stillehavsflåden. Man har nu derudover tre aktive angrebs-ubåde af den nye type 'SS Jasen', og en fjerde er på sea trials. De er bevæbnet med Kalibr-missiler, som russerne har brugt både i Syrien og Ukraine. I alt otte er planlagt af typen, der er designet til at kunne angribe bl.a. hangarskibe, evt. med atomladninger.

Rationalet bag strategien er, at klimaforandringerne i langt videre omfang gør Ruslands Ishavskyst sejlbare - også for NATO-krigsskibe. Officielt vil Rusland 'aktivt imødegå ethvert forsøg på at indføre elementer af politisk eller militær konfrontation i Arktis' - det vil sige, at man aktivt vil

Genåbningen i 2017 af Nagurskoje-basen i det høje nord efter mange års lukning har væsentligt styrket Ruslands position i luftrummet over Ishavet væsentligt. Foto: Wikipedia

gå imod forsøg fra NATO på at etablere sig militært.

Jørgen Staun tvivler dog på, at Rusland har ressourcerne til at tage et sådant opgør.

- USA har tilkendegivet, at man har til hensigt gennem Freedom of Navigation-operationer (FONOPS) at udfordre det russiske krav på, at dele af Nordøstpassagen (sejlruten nord og øst om Sibirien) er territorialfarvand, mens amerikanerne mener, det er internationalt farvand.

I 2018 besøgte det amerikanske hangarskib 'USS Truman' de arktiske farvande.

- Den slags ser russerne alvorligt på, men de vil – på grund af budgetproblemer – nok kun formå at respondere med øget øvelsesaktivitet, vurderer forskeren.

Brigade har lidt tab i Ukraine

Mens atomslagstyrken er intakt, kan

det samme ikke siges om de to arktiske brigader, som er blevet etableret inden for de seneste ti år.

- Brigaderne har begge leveret mandskab til Ukraine-krigen. Den ene – den 200. Mekaniserede Riffelbrigade – er blevet decimeret, hvad der, indtil de får fyldt den op igen, klart betyder en landmilitær svækkelse i Arktis.

Heller ikke antallet af overfladeskibe holder trit med et ambitiøst byggeprogram, hvis formål er at tilvejebringe moderne skibe i stedet for det store antal fartøjer fra Den kolde Krigs tid, da Sovjetunionen havde verdens næststørste flåde. Den legendariske Nordflåde har slet ikke den rækkevidde i dag, som den havde dengang.

Åreladning af præcisionsmissiler

Efter at Nordflåden gennem to årtier havde fået lov til at forfalde,

Lektor Jørgen Staun tvivler på, at Rusland reelt vil se nogen mulighed for at imødegå en FONOPS-operation fra NATO i Ishavet. Foto: Forsvarsakademiet

ændredes billedet gennem militærreformerne 2008 -09 og planen for genbevæbning af det russiske forsvar fra 2011. I Arktis følger målsætningen princippet anti-access/area denial: Man vil skabe et net af luftforsvarssystemer og flådebaser, der skal kunne forsvare den nordlige sørute, ligesom man ønsker at kunne angribe forbindelseslinjerne mellem Nordamerika og Europa under en evt. konflikt med NATO. Men Ukraine-krigen har ændret alt.

- Når det hele er færdigt, skal russerne ifølge nogle kilder bruge op mod ti år på at fylde ammunitionslagrene op igen. Genforsyning af hær og flyvevåben vil i min optik have prioritet, siger Jørgen Staun.

- Når det gælder de avancerede missiler af typen Oniks, Kalibr og Iskander, er eksperternes vurdering, at russerne kan producere i alt ca. 225 om året. Indtil juni i år havde de affyret ca. 2100 af dem under Ukraine-krigen. Det illustrerer, hvor meget det vil kræve af dem at få lagrene fyldt op.

Anti-access/area denial er netop i meget høj grad baseret på præcisionsmissiler.

Komplekst forhold til Kina

Ifølge Jørgen Staun er det et åbent spørgsmål, hvor Vestens sanktionspolitik, der også har medført indstilling af alt samarbejde i Arktisk Råd, efterlader Rusland.

- Man overlader dem til at sælge deres olie og gas til dem, der vil købe. Jeg er med på, at sanktionerne er fuldt fortjente og rimelige. Men tjener det vore langsigtede interesser at skubbe Rusland og Kina i armene på hinanden og gøre Rusland endnu mere afhængigt af Kina?

Sanktionerne siden 2014 har ramt Rusland i forhold til vestlige energiselskabers deltagelse i russisk olieudvinding. Det forsinker den russiske opbygning af Arktis som

ressourcebase for den russiske økonomi. Eksporten af flydende naturgas (LNG) ligger helt stille i det store LNG 2-projekt på Jamal-halvøen. Det tyske firma Linde AG har på grund af EU-sanktionerne standset leverancerne af varmevekslerkomponenter, der er nødvendige for processen.

- At sanktionerne presser Rusland i armene på Kina, ændrer dog ikke på, at russerne vil være stærkt imod enhver undergravning af FN's Havretskonventionen, da det er den, der sikrer Rusland rettighederne i undergrunden ud til 200 sømilegrænse.

Jørgen Staun

Sidste sommer søgte to kinesiske boreplatforme uden kendte resultater efter olie og gas i området, og Gazprom leverer gas til Kina gennem gasrørledningen 'Power of Siberia'. LNG-gas bliver i arktiske egne transporteret i isforstærkede tankskibe, som russerne har fået bygget.

- Når det gælder udnyttelse af svært tilgængelige olie- og gasforekomster på kontinentalsokkelen i Ishavet, er russerne helt afhængige af teknologi udefra, fastslår Ruslands-kenderen.

- De har indtil nu søgt at få den stillet til rådighed af kineserne - efter alt at dømme uden større held. At sanktionerne presser Rusland i armene på Kina, ændrer dog ikke på, at russerne vil være stærkt imod enhver undergravning af FN's Havretskonventionen, da det er den, der sikrer Rusland rettighederne i under-

grunden ud til 200 sømilegrænsen. Dermed begrænser det også russernes mod på vidtgående kinesiske ambitioner i Arktis.

Potentiel dansk-russisk strid

I øvrigt kan konkurrerende krav mellem Rusland og Danmark på vegne af Rigsfællesskabet i fremtiden føre til strid. Rusland har indsendt en ansøgning til FN's Kontinentalsokkelkommission (CLCS) med krav om adgang til at udnytte ressourcerne i undergrunden følgende Lomonosov-revet helt ud til en grænse på 350 sømil, der rækker op over Nordpolen. Det indebærer et overlap med det krav, som Danmark i en ansøgning har stillet, der også går over Nordpolen og helt ind til den russiske 200 sømilegrænse.

Jørgen Staun mener ikke, at militære foranstaltninger fra dansk side er påkrævede i den sammenhæng.

- Det handler kun om udnyttelsesretten, ikke om nogen territorial uenighed, hvor man er nødt til at markere sit krav gennem patruljering etc., siger han. ■

FORTSAT NORSK-RUSSISK SAMARBEJDE

TRODS AFBRYDELSEN AF ALT SAMARBEJDE i Arktisk Råd har Norge fortsat kystvagtsamarbejde med Rusland. Der er desuden en 'rød linje' - en direkte telefonlinje - fra det norske forsvarsministerium til Nordflåden i Severomorsk for at undgå, at uheldige misforståelser udvikler sig.

Book møde,
når det
passer dig

Vælg Tryg og få ekstra **fordele**

HOD har en attraktiv aftale med Tryg om forsikringer til medlemmerne. Aftalen giver dig fordele og services, som er med til at gøre din hverdag tryg.

Vælg os og få blandt andet:

- hurtig hjælp døgnet rundt
- særlig rabat på forsikringer gennem aftalen
- Tryg ID – Døgnåben rådgivning til identitetsmisbrug på nettet
- mulighed for bonus fra Trygs hovedejer, Tryghedsgruppen

Læs mere på **tryg.dk/partner/hod** eller ring til os på 70 33 25 25.

Det handler om at være

Serie

I audiens hos forsvarsattachéen

Danmark har
forsvarsattachéer placeret
rundt om i verden. Udover
attachéer er der også
en række militær- og
forsvarsrådgivere.

I denne artikelserie møder
Officeren nogle af de danske
forsvarsattachéer, der
repræsenterer Danmark.
Attachéernes opgave er at
være Forsvarsministeriets og
Forsvarets forlængede arm
i et pågældende land eller
pågældende organisation.

TEKST NIELS-BIRGER DANIELSEN FOTO SARA SKYTTE

Danmarks militære storebror

En fælles kulturforståelse og samme form for humor er vigtige grunde til, at Storbritannien har været fast samarbejdspartner på internationale missioner siden 1990'erne. Det siger Jan K. Toft, forsvarsattaché i London, der slår fast, at det euro-atlantiske samarbejde fortsat har topprioritet for briterne.

NÅR EN VIGTIG INTERNATIONAL MISSION eller aktivitet er på vej, er der næsten med det samme nogen i Storbritannien, der siger: 'Vi skal have fat i danskerne!'. Det siger brigadegeneral Jan Kazimierz Toft, Danmarks forsvarsattaché i London, til spørgsmålet om det faste samarbejde mellem nationerne gennem mere end to årtier.

I disse år gør det sig gældende i Estland, hvor Danmark har en styrke på godt 200 mand i den styrke under NATO's Enhanced Forward Presence (eFP), der har Storbritannien som rammenation. Tidligere har danske og britiske soldater været på skarpe missioner sammen i bl.a. Irak og Afghanistan. Aktuelt skal Danmark bidrage med 130 instruktører til det britiske initiativ, der skal føre til uddannelsen af 10.000 ukrainske frontfrivillige i løbet af fire måneder.

- Det er svært at sætte ord på, hvad det er, der knytter landene så tæt sammen, men der er en god fælles kulturforståelse, og danskere er gode til engelsk, bemærker Toft, der er 57 år.

- Vi har blandt andet også den samme form for humor; danskerne er for eksempel flasket op med 'Monty Python' og 'Mr. Bean', og briterne virker meget glade for 'Broen' og 'Borgen'. Måske har vi et eller

andet til fælles helt tilbage fra vikingetiden. En væsentlig fællesnævner synes at være pragmatisme.

Ubureaukratisk samarbejdsforum

Endnu et samarbejdsområde er den britisk ledede Joint Expeditionary Force (JEF), der – ud over Storbritannien – består af Holland, Island, Danmark, Norge, Sverige, Finland, Estland, Letland og Litauen.

- Det er et ubureaukratisk, hurtigtarbejdende sikkerhedspolitisk samarbejdsforum, hvor beslutninger – ulig i NATO – kan tages uden konsensus. Det fordrer blot, at lead-nationen og ét andet land er enige om et initiativ – så kan de for deres eget vedkommende sætte det i værk i JEF-regi, forklarer forsvarsattachéen.

JEF blev dannet i 2014 og har blandt andet været et instrument til at få Sverige og Finland, indtil nu neutrale, involveret i militært samarbejde med lande i NATO.

Nyttige receptioner og netværk

For Jan K. Toft begynder arbejdsdagen med en cykeltur på 10 kilometer fra hjemmet i London-forstaden Wimbledon til kontoret på den danske ambassade i Sloane Street nær Hyde Park.

- Meget af mit arbejde består af læsning – meget af åbne kilder, dertil i mindre omfang af lukkede. Jeg går til briefinger, som de britiske myndigheder holder for forsvarsattachéerne, og deltager i møder om forskellige specifikke emner, fortæller han.

To-tre aftener om ugen går han til middage eller receptioner.

- Det kan være en protokolmæssig anledning som for eksempel den polske nationaldag. Det er en god anledning til at vedligeholde kontakter og indhente oplysninger. Cirka en gang om måneden deltager jeg i besøg på militære tjenestesteder, som de britiske myndigheder arrangerer – for eksempel for at se patrulje- og overvågningsflyet Boeing P-8 Poseidon på en skotsk base eller møde kadetter på Sandhurst-militærakademiet.

Brigadegeneralen har en deltidsansat personlig assistent og en praktikant.

- Praktikanterne, der er hos os i perioder på 6 måneder, klarer sig virkelig godt. Oven i at opleve London får de i løbet af perioden et godt indblik i, hvordan en ambassade fungerer, siger han og fremhæver samarbejdet med øvrige afdelinger på ambassaden som værende essentielt.

- Det er vigtigt, at vi er et sammenspil hold på ambassaden. Det gør os mere professionelle og også derfor nogle, man gerne vil samarbejde med – hvad enten det drejer sig om handel, udenrigspolitik eller militær.

I Storbritannien er der en del danske forbindelsesofficerer, der udgør et godt kollegialt netværk, som Jan K. Toft er glad for at kunne trække på. De er placeret ved bl.a. Permanent Joint Headquarters (PJHQ), Standing

Joint Force Headquarters (SJFHQ) samt Allied Rapid Reaction Corps (ARRC). Han står endvidere i jævnlig telefonkontakt med oberst Dominic Fletcher, den britiske forsvarsattaché i København, for at koordinere opgaver og dele oplysninger.

AUKUS-pagten sidespor til 5 Eyes-gruppen

Ved krigsudbruddet i Ukraine var Storbritannien ved siden af USA det mest aktivistiske blandt NATO-landene, hvad angår militær støtte. Nu har landet med Liz Truss fået en ny konservativ premierminister, og ifølge J.K. Tofts vurdering ligger den britiske forsvars- og sikkerhedspolitik ret fast – også selv om der skulle komme en Labour-regering efter næste valg.

- Man har bevilget en pose penge og affattet en udenrigspolitisk hvidbog, der giver sikkerhed for, at det euro-atlantiske samarbejde har topprioritet. De politiske kontroverser, der opstår omkring Forsvaret, handler om enkeltsager eller regionalpolitik, men ikke om de overordnede linjer, pointerer han.

Dermed nedtoner Jan K. Toft rækkevidden 'the Indo-Pacific tilt', der som eksponent blandt andet har AUKUS-pagten, der i 2021 blev indgået mellem USA, Storbritannien og Australien. Pagten blev af de tre landes politiske ledere italesat under former, der gav indtryk af en ny stormagtskonstellation, der – ikke mindst – flyttede den britiske vægtning mere 'øst for Suez', end den har været et halvt århundrede.

- Jeg ser AUKUS som et kapacitets-sidespor til 5 Eyes-gruppen (de tre lande + Canada og New Zealand), der har et veletableret samarbejde om blandt andet deling af efterretninger. Første trin for AUKUS er at få udviklet og solgt atomdrevne ubåde til Australien. Det næste skridt ser også ud til at være fokuseret på udvikling af kapaciteter inden for det højteknologiske område. På længere sigt kan man godt forestille sig, at aftalen udvides til at omfatte flere lande med interesser i Stillehavs-regionen.

Storbritannien har fået mærkbare økonomiske problemer blandt andet på grund af Brexit, men attachéen ser ikke nogen nærliggende risiko for, at man af den grund reducerer sit forsvarsbudget.

- Den almindelige holdning ser ud til at være, at Brexit er kommet for at blive, og de afledte konsekvenser skal der tales mindst muligt om. I stedet skal man finde løsninger. Det britiske forsvarsbudget udgør p.t. 2,43 pct. af BNP. Her skal man huske på, at en anelig del anvendes til at opretholde et nukleart beredskab. Til sammenligning bruger et land som Tyskland hele sit forsvarsbudget på et konventionelt forsvar. Briternes sikkerhedspolitik er drevet af truslen, ikke af økonomi, mener han.

Flåde-traditioner

I et Defence Command Paper fra sidste år om det kom-

Jan Toft er her klar til at nedlægge en krans fra den danske ambassade i anledning af den årlige Bomber Command Memorial Service, der holdes til minde om de omkomne besætningsmedlemmer fra britiske bombefly under Anden Verdenskrig. (Foto: privat)

mende forsvar forudses en stor styrkelse af den britiske flåde.

- Det er en prioritet, der har rødder såvel i fortiden som stormagt med global rækkevidde som i indenrigs regionalpolitik. En udbygning af flåden skaber gode arbejdspladser i Wales, Nordengland og Skotland, hvor de værfter ligger, der skal bygge skibene, siger Jan Toft.

Royal Navy har historisk haft en særlig rolle. Før Første Verdenskrig var den større end den næststørste og tredjestørste flåde tilsammen, og i 1930'erne var den britiske flåde stadig lige så stor som USA's.

Også i dag er den britiske flåde med to operationsdygtige hangarskibe en aktør med global rækkevidde, selv om US Navy er suverænt størst. Kina, Rusland, Storbritannien, Japan og Frankrig ligger tæt på hinanden på pladserne fra 2. til 6. Rangeringen af, hvem der er stærkest/størst, afhænger af opgørelsesmetode.

En tilbagevendende aktivitet, som Royal Navy står for i Plymouth, er Flag Officer Sea Training.

- Her har vi også danskere udstationeret. Danske skibe bliver trænet og evalueret for at blive blåstemplet til at sejle sammen med britiske enheder eller indgå i NATO-styrker.

Samarbejde om F35 og overvågning

Fra betragtningerne om flåden går Toft videre til sit eget værn.

- I Flyvevåbnet er vi historisk meget forankret i inspirationen fra Royal Air Force, siger han og tager sin

– Vi afholdt en speed-dating mellem danske og britiske virksomheder, der kunne være potentielle samarbejdspartnere. 27 danske forsvars- og sikkerhedsrelaterede virksomheder mødte i alt 54 britiske samtalepartnere.

Visse britiske firmaer sagde bagefter, at udbyttet svarede til tre dages deltagelse på en våbenmesse.

Jan Kazimierz Toft

– Hvis man som ung officer satser på en attachékarriere, skal man ikke være for introvert. Man skal ud over rampen, skabe kontakter, lytte og have fornemmelse for, om man i den givne situation skal spørge listigt eller bare være jovial.

Jan Kazimierz Toft

uniformsjakke, som han den varme augustdag har hængt på en stoleryg, op for at understrege, at den blågrå farve blev taget fra RAF-uniformen, da Flyvevåbnet blev oprettet i 1950.

– Nu vil vi i en lang årrække være fælles om F35-flyet. Vi kommer også til at samarbejde igen om luftrumsovervågning i Nordatlanten. Specifikt med hensyn til radarer har briterne for eksempel radarstationer på De Ydre Hebrider og Shetlandsøerne, hvor naturforholdene minder meget om Færøernes.

Forsvarsindustriel speed-dating

Som en førende international aktør har briterne store våbenvirksomheder og en omfattende eksport – også til Danmark.

– Det er svært for danske forsvarsrelaterede virksomheder at komme ind på det britiske marked som hovedleverandører, men til gengæld er mulighederne for underleverancer og partnerskaber gode, siger brigadegeneralen.

Hans afdeling støttede for nylig i London en konference med et indledende oplæg om danske virksomheder, Arktis etc.

– Derefter afholdt vi en speed-dating mellem danske og britiske virksomheder, der kunne være potentielle samarbejdspartnere. 27 danske forsvars- og sikkerhedsrelaterede virksomheder mødte i alt 54 britiske samtalepartnere. Visse britiske firmaer sagde bagefter, at udbyttet svarede til tre dages deltagelse på en våbenmesse.

Kursus i USA betød kursændring

Jan Toft kom ind i Forsvaret som værnepligtig i 1984 på Flyvestation Skalslev og gik derfra på sergentskole.

– En svoger var oversergent i Flyvevåbnet, og det syntes jeg var vildt sejt. Da jeg senere søgte ind som officer, sigtede jeg i første omgang mod at komme til Søværnet for at blive operativ skibsofficer, men bestod ikke synsprøven, fortæller han.

Toft valgte i stedet at søge ind på Flyvevåbnets Officersskole og blev uddannet til tjeneste i Luftværnsgruppen.

– Generelt blev jeg i en ung alder inspireret af samværet og samarbejdet med de mange befalingsmænd og

officerer og fandt min udfordring i at sige: 'Det kan jeg gøre lige så godt!' Jeg havde oprindeligt den holdning, at jeg skulle være 'rigtig' soldat og officer – ikke noget med at sidde bag et skrivebord!

Det ændrede sig imidlertid, da han som 32-årig kom på stabskursus på Maxwell Air Force Base i Alabama, USA.

– Her var jeg én af 601 elever fra 68 nationer. Det var en eye opener, der gav mig appetit på det internationale miljø.

Efter en periode som operationsofficer ved HAWK Afdeling Vest kom den første udstationering som stabsofficer ved Den danske Militærrepræsentation i NATO-hovedkvarteret i Bruxelles.

– Jeg er benådet med en dejlig kone, der har masser af rejselyst, erklærer Toft.

Han og Karin Bjerg Toft har været ude sammen i cirka 15 år i alt – langt det meste af tiden med deres tre nu voksne børn.

Skarpe missioner og ønskejob

Det er også blevet til to udsendelser på skarpe missioner. I 2010 var han et halvt år i Afghanistan som næstkommanderende i planlægningsstaben ved ISAF-styrkens hovedkvarter i Kabul, og i 2011 blev han udsendt lidt over en måned som øverste danske repræsentant i forbindelse med Libyen-missionen Odyssey Dawn/Unified Protector.

Efter hjemkomsten fik han som chef for Air Control Wing ansvaret for Flyvevåbnets samlede radarovervågning og Command and Control-systemer.

I 2016 fik han et virkeligt ønskejob, da han ved en skriftlig afstemning i NATO's Militærkomité blev valgt til chef for Cooperative Security Division under NATO's Internationale Militærstab. Det skete i et kampvalg, hvor fire andre medlemslande også havde stillet kandidater.

– Det indebar, at jeg var ansvarlig for alle militære samarbejdsprogrammer, som NATO har med (dengang) 40 partnernationer – f.eks. New Zealand, Colombia og Kasakhstan.

'Kom ud over rampen'

Også det nuværende job får et par tilfredse ord med på vejen.

– Hvis man skal være attaché, er London bare stedet, synes jeg. Her er ikke så mange forsvarsattachéer som i Washington, men flere nationer er repræsenteret end noget andet sted på grund af de mange mindre Commonwealth-nationer, siger Jan Toft, der slutter med et par karriereråd:

– Hvis man som ung officer satser på en attachékarriere, skal man ikke være for introvert. Man skal ud over rampen, skabe kontakter, lytte og have fornemmelse for, om man i den givne situation skal spørge listigt eller bare være jovial.

Noget tyder ifølge brigadegeneralen på, at det tidligt viser sig, om de unge er orienteret i den retning, for cirka halvdelen af dem, der ender som forsvarsattachéer, har på et tidligt tidspunkt været på et udenlandsk stabskursus. ■

Jan Kazimierz Toft

Født 1964

1984: Værnepligtig på Flyvestation Skalsstrup og sergentuddannelse på Flyvestation Værløse.

1986-89: Flyvevåbnets Officerssskole

1997-98: Air Command and Staff College på Maxwell Air Force Base i Alabama, USA.

1998-2002: Major og bl.a. chef for Operationsafdelingen ved HAWK Afdeling Vest.

2002-05: Stabsofficer ved den danske militærrepræsentation ved NATO-hovedkvarteret i Bruxelles.

2005-08: Oberstløjtnant og specialrådgiver for formanden for NATO's Militærkomité.

2009-11: Oberst og chef for Expeditionary Air Staff – herunder udsendelser som næstkommanderende for planlægningsstaben ved hovedkvarteret for ISAF-styrken i Afghanistan og som øverste danske repræsentant i forbindelse med Libyen-operation under missionen Odyssey Daws/Unified Protector.

2011-14: Chef for Air Control Wing – bl.a. for radarovervågning og Command and Control-systemer i Danmark samt radar placeret ved ISAF-styrken i Afghanistan.

2014-16: Brigadegeneral og øverste danske militærrepræsentant ved NATO's øverste militære hovedkvarter (SHAPE) i Mons, Belgien.

2016-20: Generalmajor og chef for Cooperative Security Division i Den internationale Militærstab ved NATO-hovedkvarteret.

2020: Brigadegeneral og forsvarsattaché i London.

DEBATINDLÆG modtaget fra

Brian Lundberg Kristensen

Kaptajn

Chef for uddannelsessektionen ved Hærens Sergentskole

DET RIGTIGE GJORT FORKERT

ENGANGSVEDERLAG BLEV I SIN TID INDFØRT SOM ET LEDELSESMÆSSIGT VÆRKTØJ, hvormed cheferne

kunne belønne de medarbejdere, der ydede en ekstraordinær indsats, og derigennem fremme motivation og arbejdsglæde. Men min oplevelse med processen i fm. tildelingen af vederlagene er, at dette oftere medfører frustrationer og misnøje i organisationen frem for den motivation, det egentlig var tiltænkt. Jeg var selv ved at bidrage til disse frustrationer alene ved at følge den gængse proces for tildeling af vederlag, men ved at ændre tilgangen til hvem og hvordan der indstilles til vederlag, har jeg opnået særdeles positive tilbagemeldinger og ejerskab for processen i organisationen.

Processen i fm. de årlige forhandlinger af engangsvederlag udspringer typisk af et chefdirektiv, hvor den overordnede chef udstikker rammer og retning for hvilken adfærd og løste arbejdsopgaver, der prioriteres og vil danne grundlag for indstillingen til engangsvederlag ved de kommende forhandlinger. Herefter er det delegeret til underlagte chefer og ledere at udarbejde argumenterede indstillinger på de medarbejdere, de ønsker at indstille og derved belønne for deres ekstraordinære indsats. Disse indstillinger sker som oftest uden inddragelse af andre og beror på chefens eller lederens egne oplevelser med de respektive medarbejders indsats. Herefter forestår en forhandling mellem den forhandlingsberettigede chef og en af organisationerne udpeget forhandler, typisk tillidsrepræsentanten for den respektive personelgruppe. Den indstillende chef eller leder skal i forbindelse med den individuelle lønsamtale meddele den enkelte medarbejder, om man agter at indstille vedkommende, men om hvorvidt indstillingen resulterer i et vederlag, finder medarbejderen typisk først ud af ved at se det i en centraludgivet befaling fra afdelingsniveauet eller via et rundsendt Excel-ark.

For mange medarbejdere er oplevelsen med processen, at der mangler gennemsigtighed, og den deraf afledt opleves som tilfældig og i nogle tilfælde uretfærdig.

Da jeg selv var kompagnichef, havde jeg en oversærgent, som jeg havde udset til at skulle tildeles det største vederlag, for i de aktiviteter, hvor jeg typisk så ham agere, ydede han en ekstraordinær indsats. Når jeg så ham virke i sin funktion på øvelser, var han virkelig taktisk og fagligt dygtig, og i fm. skydeperioder formåede han at udvikle og gennemføre nogle særdeles relevante og motiverende skydninger for kompagniets soldater. Men ved et tilfælde kom det mig for øre, at han bestemt ikke levede op til de øvrige fasetter af sin funktion. For eksempel overholdt han sjældent tidfristerne for ammunitionsbestillinger, hvilket gjorde, at forsyningssektionen blev pålagt ekstra arbejde for at få fremskaffet ammunition til delingen. Når hans køretøjer skulle til syn, var de aldrig rengjorte og eftersynsterminer blev ikke overholdt, osv. Jo mere jeg gravede i det, jo mindre kunne det samlet set retfærdiggøres, at han ydede en ekstraordinær indsats. Dette forløb var virkelig en øjeåbner for mig. Både fordi det gik op for mig, hvor begrænset mit udsyn egentlig var, og fordi jeg havde været så tæt på at bidrage til de frustrationer, der mange steder er gældende i fm. tildelingen af engangsvederlag. Det blev derfor klart for mig, at jeg måtte udvikle en anden model, der i langt højere grad tilsikrede retfærdighed og gennemsigtighed og mere bar præg af en 360 graders evaluering.

Vi endte med at anvende en model, der tog udgangspunkt i bataljonschefens overordnede direktiv, men i stedet for at jeg egenhændigt forestod indstillingerne, fik talsmændene til at opgave at forestå første del af processen. Jeg samlede talsmændene til et talsmandsmøde, hvor vi gennemgik og udvalgte de for os relevante områ-

der i chefens Nylønsdirektiv. Herefter blev talsmændene pålagt at samle deres respektive personelgrupper til et valggruppemøde, hvor mødet skulle ende ud i, at de samlet skulle indstille 1/3 af egen valggruppe i prioriteret rækkefølge. Ved møderne havde alle medarbejdere så mulighed for at fremføre, hvorfor netop de eller en af deres kollegaer skulle indstilles til et engangsvederlag i henhold til den ønskede adfærd og løste arbejdsopgaver i beskrevet i chefdirektivet. Talsmændene nedfælde på skrift hver enkelt begrundelse for indstillingerne af medarbejdere i egen personelgruppe. Men da det var lige så vigtigt for mig at få et bredere syn på alt personel i kompagniet, så skulle valggrupperne ligeledes indstille 1/3 af de to andre personelgrupper. Derved opnåede vi, at de dynamikker og arbejdsprocesser, der fungerer på tværs af personelgrupperne ved enheden, også blev belyst.

Jeg udarbejdede selvfølgelig også min egen liste med indstillinger, og efter afholdelse af de tre valggruppemøder indkaldte jeg igen talsmændene til et nyt talsmandsmøde. Her lagde vi kalkerne oven på hinanden, og i langt de fleste tilfælde var der sammenfald mellem de tre personelgruppers indstillinger. I de tilfælde hvor der har været divergerende synspunkter, har jeg på baggrund af egne og talsmændenes argumenter truffet den endelige afgørelse, om hvorvidt en medarbejder skulle indstilles eller ej.

Jeg har nu kørt denne proces fire gange ved tre forskellige typer enheder i form af et infanterikompagni, ved det sammensatte trænerbidrag i Irak og ved en sektion

med sagsbehandlere i en stab. Ud over at processen har opfyldt mit oprindelig ønske om mere gennemsigtighed, har jeg alle gangene gjort følgende observationer:

- Der opleves en utrolig stor tilfredshed med processen blandt medarbejderne. Det at alle har mulighed for at blive hørt både på egne og andres vegne, betyder meget både for medarbejdernes opbakning og tagen ejerskab for processen og resultatet af indstillingerne.
- Meldingerne går på, at der er en særdeles sober tone ved valggruppemøderne, hvor folk roser og fremhæver hinanden, mere end at fremføre egne fortræffeligheder. Dette har i flere tilfælde ført til, at folk har siddet helt forlegne tilbage, da vi som organisation måske ikke er de bedste til at rose. Men i hvert fald er det med til at skabe et bedre arbejdsmiljø ved enheden.
- Fokus i processen går fra, hvad Herzberg kalder en hygiejnefaktor med den økonomiske belønning som det centrale element, til at være en motivationsfaktor, hvor det er anerkendelsen for veludført arbejde fra side-, under- og overordnede, der er det vigtige og derved er med til at skabe trivsel. Dette understøttes af nyere forskning, der har vist, at de stærkeste motivationsfaktorer ikke er knyttet til løn og karriere, men derimod til hvordan organisationer kan give medarbejdere mulighed for at yde og udvikle sig.
- Den tydelige medinddragelse er med til at skabe et fladere hierarki, hvilket igen er med til at reducere magtdistancen mellem mine medarbejdere og mig, hvorved en mere åben og direkte dialog etableres også om emner, der ikke vedrører engangsvederlag.

Advokater med lang baggrund i Forsvaret, giver 20% rabat på advokatrådgivning til private

Vi har indgået aftale med HOD om medlemsrabat på advokatrådgivning.

Du kan således med fordel få berigtiget din bolighandel, styr på dine ansættelsesrettigheder, udarbejdet testamente eller ægtepagt, blive rådgivet om papirløst samliv, børn og samvær eller opløsning af parforhold - med andre ord, alt hvad du har brug for som privatperson.

Ring på tlf. **4343.4361** og hør om dine muligheder, send os en mail på glostrup@ret-raad.dk eller læs mere på www.ret-raad.dk/glostrup.

Claus Rehl, Advokat (H)
PLR

Nicholas Ø. Keller, Advokat (L)
GHR

Ret&Råd
ADVOKATER

Glostrup Ballerup Greve

Ret&Råd Glostrup
Banegårdsvej 1
2600 Glostrup
glostrup@ret-raad.dk

Ret&Råd Greve
Korskildelund 6
2670 Greve
greve@ret-raad.dk

Tlf. **43 43 43 61**
www.ret-raad.dk/glostrup

- Processen opleves af medarbejderne som værende retfærdig og retvisende. Der har endnu ikke været nogen, der har følt sig forbigået og valgt at indstille sig selv via deres tillidsrepræsentant. Og hvis det skulle blive tilfældet, vil jeg mene, at man med sindsro kunne afslå denne indstilling, for hvis hverken ens egen eller de to andre personelgrupper eller jeg som chef har valgt at indstille en medarbejder, så er der nok en grund til det.
- En positiv sideeffekt er den, at talsmændene har til opgave at udfærdige den skriftlige begrundelse for indstillingerne af egen personelgruppe. Dette træner dem i argumenteret skriftlig fremstilling, og samtidig letter det den skriftlige del af indstillingsprocessen for mig til reelt kun at omhandle korrekturlæsning.

Hvis modstanden mod processen for tildeling af engangsvederlag skal vendes til følgeskab, er det nødven-

- Hvis modstanden mod processen for tildeling af engangsvederlag skal vendes til følgeskab, er det nødvendigt at opnå legitimitet, via kendskab til hinandens arbejdsopgaver og en fælles fastsættelse af hvilken adfærd, der skal honoreres.

Brian Lundberg Kristensen

digt at opnå legitimitet, via kendskab til hinandens arbejdsopgaver og en fælles fastsættelse af hvilken adfærd, der skal honoreres. For at hele processen skal blive en succes, er det derfor nødvendigt at indstillingen til engangsvederlag går fra at være topstyret til at være en demokratisk proces, hvor alle medarbejdere kan komme til orde. Jeg ser, at en af de største styrker i denne model ligger i selve anerkendelsen fremfor i den økonomisk gevinst. Før gik anerkendelsen udelukkende fra leder til medarbejder, men nu suppleres dette ligeledes med anerkendelse fra kollegaer. En anerkendelse, jeg mener, på ingen

måde kan undervurderes. Derudover vil hele overgangen til den nye proces med den iboende interaktiv indflydelse bidrage til at minimere magtdistancen mellem leder og medarbejder. Så hvis I tør eksperimentere med at afgive noget magt, så er her et forslag til hvordan, og jeg har som beskrevet kun haft gode erfaringer med det. ■

WEIBEL
DOPPLER RADARS

**Time for
safe missions**

XENTA
TAKE BACK TIME

The Optimal Radar Solution for Short Range Air Defense
Introducing the only Short Range Air Defense (SHORAD) radar that detects and classifies low, slow and small flying objects several kilometers away. Giving you time to protect your assets on the ground and secure the safety of your people.

www.weibelradars.com

MANGLENDE ENIGHED UNDER LOKAL LØNFORHANDLING

HOD HØRER RELATIVT OFTE OM, AT EN LOKAL LØNFORHANDLING ER BLEVET AFHOLDT, men at parterne desværre ikke kunne blive enige. Heldigvis er der aftalt procedurer, der kan håndtere disse situationer i både rammeaftale om nye lønsystemet (tjenestemændene) og akademikeroverenskomstens bilag 8, og disse procedurer kan håndtere såvel individuelle forhandlinger og TR forhandlinger for grupper af ansatte.

I det konkrete tilfælde havde et medlem med individuel forhandlingsret begæret forhandling om sit månedlige tillæg hos den forhandlingsberettigede chef. Medlemmet og chefen mødtes til forhandling på et aftalt tidspunkt, hvor chefen havde medtaget en referent. Hverken HOD's medlem eller chefen kunne overbevise den anden part om sine argumenter. HOD's medlem fandt, at situationen krævede endnu et forsøg, hvorfor han anmodede chefen om et uenighedsreferat af forhandlingen. Chefen udarbejdede et referat, der afspejlede argumenterne fra begge parter i forhandlingen, og begge parter underskrev referatet.

Herefter var det op til HOD's medlem at føre sagen videre. Det gjorde han ved at videresende det underskrevne referat til sekretariatet med anmodning om at rejse sagen.

HOD begærede en ny forhandling hos den forhandlingsberettigede chef, som dog valgte at løfte forhandlingen op til højere myndighed. Forhandlingen blev gennemført på det aftalte tidspunkt, men uden at parterne kunne blive enige. Der måtte igen udarbejdes et uenighedsreferat.

Nu var det op til HOD at føre sagen videre, hvilket er sket gennem en begæring om forhandling hos FPS. Forhandlingen er endnu ikke gennemført, så resultatet kendes ikke, men uanset resultatet så er det givet, at forhandlingen ikke kan føres videre herefter. Hvis en lokal forhandling ender i uenighed, kan forhandlingen videreføres på to niveauer. Hvis der stadig ikke kan opnås enighed, kan sagen ikke videreføres.

Konsulent Søren Wad Clausen

OFFICEREN

Nr. 5/2022, 31. årgang

ISSN: 2445-5326
Fagbladet Officeren er udgivet af Hovedorganisationen af Officerer i Danmark (HOD)
Borupvang 2B, 2. tv
DK-2750 Ballerup
Tlf. +45 3315 0233
Fax: +45 3314 4626
www.hod.dk
Facebook: Hovedorganisationen af Officerer i Danmark

Ansvarshavende redaktør:
Oberstløjtnant Niels Tønning
+45 2237 3966
niels@hod.dk

Redaktør:

Pressechef Vickie Lind
+45 5159 0742
vickie@hod.dk

Grafisk design:

Gregorius DesignThinking

Tryk: Jørn Thomsen Elbo A/S

Annoncer:

Ocean Design ApS
Dragstrupvej 12, Dragstrup
3250 Gilleleje
Annoncechef Casper Aistrup
cha@oceanmedia.dk
+45 3154 0300

Annoncepriser:

1/1 side: kr. 9.450
1/2 side: kr. 5.850
1/4 side: kr. 3.500
1/8 side: kr. 2.350
Priserne er inkl. 4 farver.

Redaktionen forbeholder sig ret til at afvise annoncer, der strider mod bladets tone og ånd.

Deadline for indlæg og annoncer:

Blad nr. 6/2022: 7. november
Som udkommer: 7. december

Abonnement: 828,- kr. pr. år.

Redaktion afsluttet den
11. oktober 2022.

Kontrolleret oplag: 5.122 i perioden
1. juli 2017 – 30. juni 2018

Fagbladet Officeren er via trykkeriet Jørn Thomsen Elbo A/S certificeret efter følgende internationale standarder:
ISO 14001 miljøcertificering, ISO 9001 kvalitetscertificering, FSC-certificering og SvaneMærket.
Magasinet er trykt på miljørigtigt papir med vegetabiliske farver.

6

– Ukraine har stor ekspertise i at udvikle missiler. Neptun er et missil, som de næsten havde klar, da krigen brød ud. Det var ikke operativt endnu, så jeg tror, at russernes opfattelse var, at det missil ikke var nogen trussel. Det tyder så på, at Ukraine i løbet af krigen har sat turbo på udviklingen.

Anders Puck Nielsen,
orlogskaptajn

Læs: Den moderne slagmark